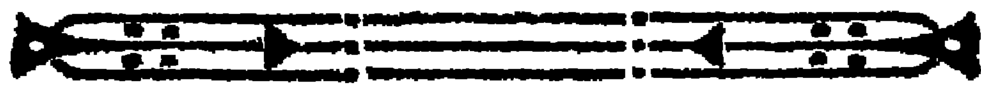
మహారణ్యపురాధిపత్యము.

గ్రంథకర్త:-

కందుకూరి వీరేశలింగము పంతులు

ఐదవ కూర్పు D.

ప్రకాశకులు:
హితకారిణీ సమాజము
రాజమహేంద్రవరము.
1950

ఈనాటకమునందు వచ్చు పాత్రములు.

సృగాలమహారాజు — నీలిగూనలోఁబడి యరణ్యరాజ్యము సంపదించిననక్క.

జంబుకేశ్వరశాస్త్రి — సృగాలమహారాజున కాంతరంగికమంత్రి

కుక్కుర సోమయాజులు — అంతరంగిక సేనాపతి.

శునకాచార్యులు,
సారమేయశ్రేష్ఠి.
భషకచయనులు
గ్రామసింహదాసు } అంతరంగిక సభికులు.

వృకేశ్వరరావు పంతులు — అంతరంగిక న్యాయాధిపతి.

సింహ సార్వభౌముఁడు — ప్రధానమంత్రి.

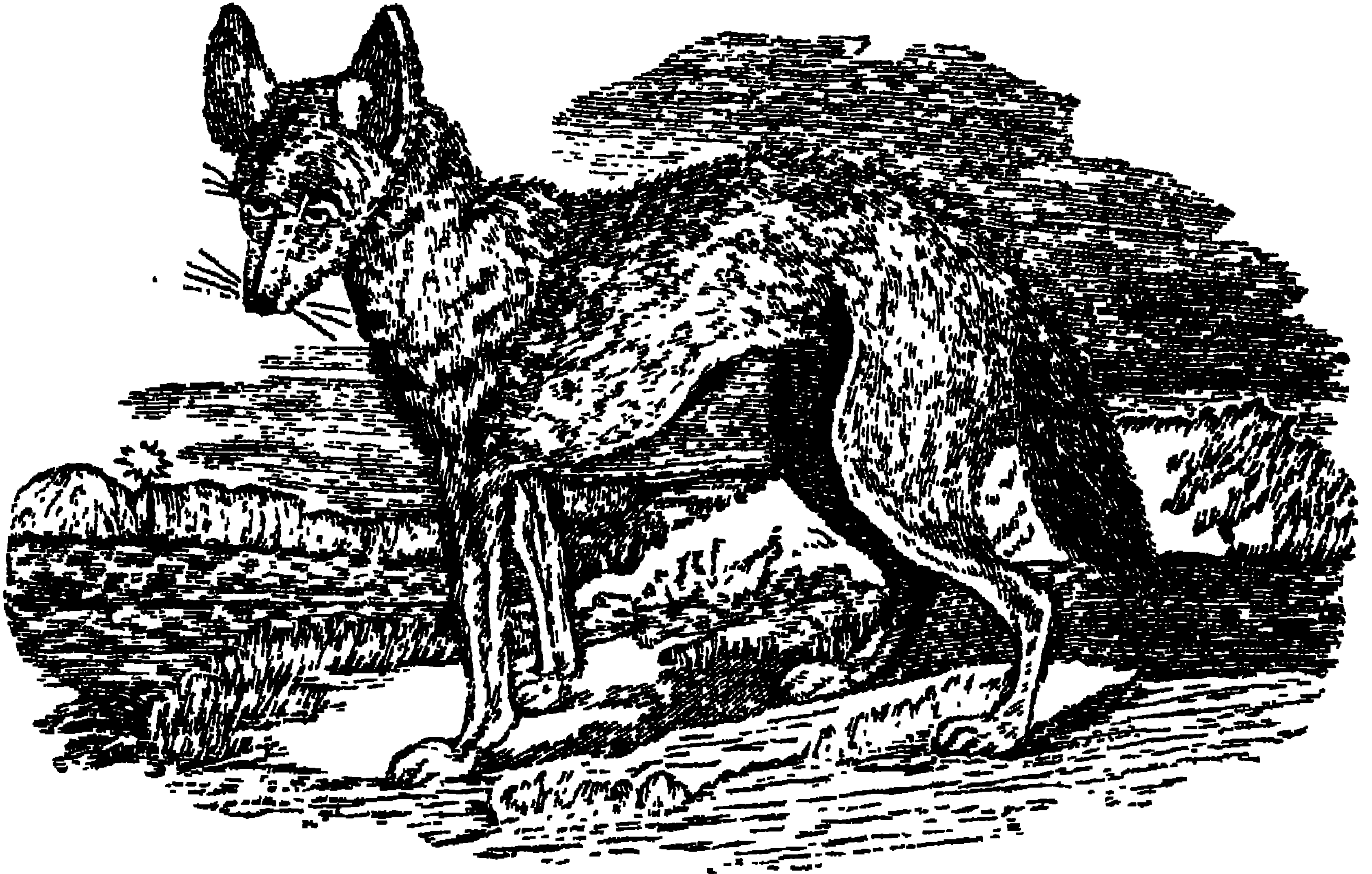
వ్యాఘ్రేశ్వరరావు — సేనాధిపతి.

భల్లూకేంద్రుఁడు,
హరిణావధానులు,
శశకశాస్త్రి
మహిషేశ్వరుఁడు. } ప్రకృతివర్గము.

మహారణ్యపురాధిపత్యము.

రంగము:-మహారణ్యపురము.

[సృగాలమహారాజుగారు ప్రవేశించుచున్నారు.]

సృగాలమహారాజుగారు

సృగా— (తనలో) అందరూ పడుకున్నారుగదా అడివిగోళ్ళ గుడిసెలో యిట్టేదూరేటప్పటికి యీడిగెదాని మొగుడు నాకోసం మేలుకొని కాచివుండి కాలయముడి లాగమీదపడి కఱ్ఱతో చావ గొట్టినాడు. నావంటిమీద రెండుదెబ్బలుపడడంతోటే నావెంటవచ్చి, వాకిట్లో నిలిచివున్న జంబుకేశ్వరశాస్త్రి ప్రాణాలు దక్కించుకొని వెనుకవాడు వెనుకనే పాఱిపోయినాడు. ఆయీడిగె గాడిదకొడుకు కొట్టిన దెబ్బలచేత వొళ్ళంతా తేలుకుట్టినట్టు మండుతూవున్నది. వెనుకనుంచి వాడుతరుముకుని వస్తూవున్నాడనే భయంచేత పాఱి పోతూముందుచూడక నీలిగూనలోపడ్డాను. తెల్లవారిలేచినతరువాత యిదిరెండోగండము. ఇదంతాచీకటితప్పు చేసినందువల్ల వచ్చిన ఫలము. అయినా నేడుమహానుదినం. నాభార్యయొక్క మంగళ

సూత్రిబలంచేతనూ నాతల్లికడుపు చలువచేతనూ నేడు రెండుగండాలూ గడచి సుఖంగా బయటపడ్డాను. నీళ్ళగూనలో పడకుండా నీలిగూనలో పడడంచేత నావంటికి విచిత్రమయిన రంగువకటికూడా పట్టుకున్నది. ఈరంగువచ్చిన మహత్మ్యంచేత యేదోవక వుపాయం ఆలోచించి గ్రామాధిపత్యమో మహారణ్యాధిపత్యమో సంపాదించడానికి ప్రయత్నం చేయవలయును గాని వెనుక జరిగినదానికి విచారించకూడదు. నాపుణ్యంవల్లనూ నాబుద్ధిబలము వల్లనూ నాకీఅరణ్యారాజ్యము సంపాదన అయ్యేపక్షానికి నేను కేవలం సింహాన్నే అవుతాను. అదుగో మనజంబుకేశ్వరశాస్త్రి వస్తున్నాడు. అతనితో కూడా ఆలోచింతాము.

[అప్పుడు జంబుకేశ్వరశాస్త్రి ప్రవేశించుచున్నాడు]

జంబు కేశ్వర శాస్త్రి

జంబు—(తనలో) నాస్నేహితుడు రాత్రిచచ్చినాడే అనుకున్నాను. ఇదుగో మళ్ళీ బ్రతికివచ్చినాడు. ఇతనుమెంతయినా రాత్రిళ్ళు బయలుదేరి యెవళ్ళగుడిసెలలోనూ దూరకుండా బుద్ధి వచ్చేటట్లుగా యీడ్చిగట్టాడు దుడ్డుకఱ్ఱపుచ్చుకుని వెనుకటి విధంగ

కొట్టినాడు. (బిగ్గరగా) ఓహోహో! సృగాలమహారాజులంగారికి నమస్కారము. తెల్లవారినదాకా యెక్కడా కనపడకపోతే స్వర్గానికి విజయంచేసినారనుకొన్నాను. మళ్ళీ బ్రతికివచ్చినారా?

సృగాల—(తనలో) వీడుస్వర్గానికి వెళ్ళుచుంటూవున్నాడు. మనవుపాయంలో స్వర్గానికి వెళ్ళడమనేదికూడా యేదయినా పెట్టవలెను. (ప్రకాశముగా) నీవన్నట్టునేనీరాత్రి స్వర్గానికి వెళ్ళవలసినవాణ్ణేకాని నేను యీలోకంలో చెయ్యవలసినగొప్పకార్యం యేదోవుండి, నీఆశీర్వచనబలంచేత బ్రతికి తల్లికడుపున మళ్ళీపునర్జన్మం యెత్తినాను.

జంబు—నిస్సందేహముగా పునర్జన్మమే యెత్తినావు. వాడు రాత్రిచీకట్లో కటికకఱ్ఱ పుచ్చుకొని గొడ్డును బాదినట్టు బాదినప్పుడు చాకిబండమీద బట్టలువుతికినట్టు దబుకూదబుకూ దెబ్బలువినబడేటప్పటికి నావళ్ళంతా రణకంపరమెత్తి మీదిప్రాణాలు మీదపోయినవి. అప్పుడు నేను యేలా పారిపోయినానో యెలాప్రాణాలు దక్కించుకొన్నానో నాకేహాశ్చర్యముగా వున్నది. చేరువను నిలుచుండి విన్నవాడికి నాకేయిలాగువుంటే వొళ్ళారాదెబ్బలు తిన్నవాడికి నీకు యేలాగువుండిందో, ఆదెబ్బలచేతనేకాబోలును నీవొళ్ళంతా కమిలి యీలానల్ల పడిపోయింది.

సృగా—నీవు వట్టి పిరికివాడవు. నాకాదెబ్బలువకలక్ష్యమా? ఇదివరకు లక్షసారులు వీటికితాతదెబ్బలు తిన్నాను. అలవాటుచేత నావొళ్ళు గట్టిపడిపోయింది. ఈ అనుభవంచేత యీసారి రాత్రిళ్ళు చేసేపనిలో బహుజాగ్రతగా వుంటాను, వోర్వలేనివాళ్ళు యిదిపాపకార్యమంటారుగాని సుఖం బ్రతికివుండగానే అనుభవించకపోతే యిక చచ్చినతరువాతనా అనుభవించడం? మనసుఖంచూచి వోర్వలేక గిట్టనివాళ్ళు యేడుస్తూవుంటే మనం సుఖంపొంది సంతోషిస్తూ

వుందాము, నావొళ్ళు నల్లపడడం దెబ్బలచేత నేనా సీవనుకున్నావు? కాదుకాదు. దైవం అనుగ్రహించి నామేలుకోసరమే నేను కోర కుండానే యీసీలవర్ణం నాకనుగ్రహించినాడు. నేను దీనితో మహా రాజును కావలెను. నాకు లక్ష్మీ యెత్తుకోవలెను.

జంబు—నిన్ను మొట్టముకటనే లక్ష్మీయెత్తుకున్నది. యిఖసీ సహవాసం నాకక్కరలేదు. సీతోకూడా తిరుగుతూవుంటే సీదెబ్బల లక్ష్మీ నాకుకూడా యెత్తుకుంటుందేమో! నీకుదైవం అనుగ్రహించిన వల్లరంగును గురించి నాకుకాస్త చెపుతావా వెళ్ళిపోతాను.

సృగా—తొందరపడబోకు. ఈవేషంచేత నాకు అరణ్యా రాజ్యంవస్తే నిన్ను మంత్రిని చేస్తాను. ఈరంగువల్ల నాకుమాత్రమే కాకుండా నీకుకూడా లాభంవున్నది. ఇందులో నాకు నీసహాయం అవశ్యంగా కావలసివున్నది.

జంబు—నాసహాయంమాట తరువాత చూచుకుందాముగాని ముందుగా సీరంగుమాట చెపుదూ.

సృగా—రాత్రిచీకట్లో దెబ్బలుతిని పరుగెత్తుతూ తొందరలో కళ్ళుకనపడక ఫ్యాక్టోరీవారి నీలిగూనలో తల్లకిందుగాపడి మునిగి పోయినాను. అయితే నాఅదృష్టంచేత గూనలో నీలిరసమునిండాలేక అడుగునమాత్రమే ఉండడంచేత వొళ్ళంతాతడిసినా వెంటనేలేచి పయికిరావడానికి ప్రయత్నంచేసినానుగాని ఆగూన నుయ్యిలాగు లోతుగా వుండడంచేత పయికిరాలేక తెల్లవారినదాకా దానిలోనే జాగారంచేసినాను. నిన్నటిరాత్రి యేకాదశిగనుక యేకాదశినాడు జాగారంచేసినఫలం వూరికేపోదు.

జంబు—అవును వూరికేపోదు. రాత్రియేకాదశి గనుకనే యీడిగవాడుకూడా రామభజన చేసుకుంటూ మేలుకుని వున్నాడు. అక్కడ యేకాదశిఫలం సీప్రతిఅవయవానికిన్నీ కలిగిందికదా!

ఇక్కడకూడా నీలిగూనలకు కావలివుండేగుడిసెలో వెనుక నీవుదూరి పోయిన పగ మనస్సులో పెట్టుకొని జాగారఫలంచావకొట్ట లేదుగదా?

సృగా—ఆమాత్రం తప్పించుకోవడానికి నాదగ్గరవుపాయం లేదనుకున్నావా యేమిటి? నేనుచేసే దౌర్జన్యాలకు నావుపాయాల చేతనే తప్పించుకుని వస్తూ కులంవారిలో పెద్దగా వేషం వేసుకుని తిరుగుతూవున్నాను. నీవుచూచినంతవరకు నాకుమల్లె వేషాలు వేసే వాడున్ను మాయలు చేసేవాడున్ను వుపాయాలు పన్నేవాడున్ను మరియెవరయినా నీకంటికి కనపడ్డారేమో చెప్పు.

జంబు—మీరుచెప్పినమాట సత్యమే కాని రాత్రి నీలిగూనలో నుంచి యెట్లా తప్పించుకున్నారో సెలవియ్యండి.

సృగా—వెనుకచేసిన ద్రోహానికి కావలివాడువస్తే చంపి వేస్తాడని తెలుసుకుని నేనుముందుగా వాడువచ్చేటప్పటికి వూపిరి బిగపట్టి కాళ్ళుబిగడదన్ని చచ్చినట్టుగా కుండలో అడ్డముగా బడి వున్నాను. అప్పుడు వాడువచ్చిచూచి యీపాడుగక్క తనంతటనే చచ్చిందనుకుని సంతోషించి, అక్కడికీ కోపంతీరిక నన్నుపయికిలాగి వెనుక కాళ్ళురెండూ చేతపట్టుకుని గిరగిరతిప్పి చావునుకి కంచెఅవ తల గిరవాటు వేసినాడు. నేను ఆదెబ్బతో మూర్ఛపోయి తెలివి రావడంతోనే మళ్ళీ వెనుకతిరిగి చూడకుండా పారిపోయివచ్చినాను.

జంబు—నీవు మహా అదృష్టమంతుడవు.

సృగా—నాఅదృష్టం యిప్పుడు బ్రతకడంలోలేదు: ముందు రాజ్యాధిపత్యం సంపాదించుకోవడంలో వున్నది. దీనిలో నీసహాయం తప్పకుండా కావలెను. నాకురాజ్యం రావడంతోనే నిన్ను తప్పకుండా నామంత్రిని చేసుకుంటాను. నన్ను రాత్రి దేవతలు స్వర్గలోకానికి తీసుకునివెళ్ళి సమస్త మృగరాజ్యానికీ నన్ను అభిషేకంచేసి ఈ నీల

వర్గం అనుగ్రహించినారని నీవు మృగాలన్నిటితోనూ చెప్పి నమ్మించి వాటిని నన్ను కొలిచేటట్టు చెయ్యవలెను.

జంబు—ఈమాట నేను చెప్పగానే సింహాలూ మొదలయిన వారందరూ నమ్ముతారా? నక్కయెక్కడ! దేవలోకం యెక్కడ! అని నన్నాక్షేపించరా?

మృగా—అదంతా నీకెందుకు? నేను చెప్పినట్టుచేస్తూ. నీవు యీమాట వాటిచెవులో వేస్తే తరువాత పనిఅంతా నేనేచేస్తాను. ఇప్పుడు నేనే స్వయంగా వెళ్ళి యీపనిఅంతా నేనేచేస్తానుగాని నాగౌరవానికి లోపంవస్తుందని వకటీ వొళ్ళంతా నొప్పులుగా వుండడంచేత వకటీ సంశయిస్తూవున్నాను.

జంబు—ఈమాటలు చెపితే సింహాదులు నన్ను చంపివేస్తవేమోనని నాకుభయంగా వున్నది.

మృగా—నీకువచ్చినభయం యేమీలేదు. నీకంతభయంగా వుంటే నీవు ముందుగా మనకు బంధువులయిన కుక్కలవద్దకిన్ని తోడేళ్ళవద్దకిన్ని పోయి నేనుచెప్పిన స్వర్గలోక వృత్తాంతం వాటితో చెప్పి నమ్మించి వాటిని నావద్దకు తీసుకునిరా. అదంతా నేనేచేస్తాను. నీవునిజంమాత్రం యెవరితోనూ చెప్పకూడదుసుమా. చెపితే నీ మంత్రిత్వం పోతుంది జాగ్రత.

జంబు—నేను ఆలాగుచేస్తాను.

[అని యిద్దరును నిష్క్రమించుచున్నారు]

---

౨. రంగము—మహారణ్యపురము

[జంబుకేశ్వర శాస్త్రి గారును, కుర్కుర సోమయాజులు గారును, శునకాచార్యుల వారును, సారమేయశ్రేష్ఠి గారును, భషక చయనులుగారును, గ్రామసింహ దాసుగారును, వృకేశ్వర రావు పంతులుగారును ప్రవేశించుచున్నారు]

జంబు—ఓమృగకుల సార్వభౌములారా! నిన్నటిరాత్రి వక వింత జరిగినది విన్నారు కారుగదా?

కుర్కు—ఏమివింత? నీవునీయజమానులయిన సృగాల మహారాజుగారూవున్న చోట అన్నీవింతలే. నీవూ నీయజమానుడూ మళ్ళీ యేకొల్లగుడిసెలోనైనా దూరి రాత్రి దెబ్బలుతినలేదుగదా? యివే రాత్రిజరిగేవింతలు. నీయజమానుడు మొన్న పట్టపగలు పల్లెవాళ్ల యింట్లోదూరి మొగవాళ్ళంతా కొట్టవచ్చేటప్పటికి ప్రాణాలు దక్కించుకుని పారిపోయినాడట.

జంబు—రాత్రి జరిగింది యీమోస్తరు వింతకాదు. రాత్రి మనసృగాల మహారాజుగారిని దేవతలు స్వర్గానికి తీసుకుని వెళ్లినారు.

శున—అలాగయితే నేటితో పీడ విరుగడ అయింది. యింటింటికీ తిరిగి తిట్లు తినడమూ, దెబ్బలు పడడమూ, మాయలు పన్ని తప్పించుకుంటూ వుండడమూ, అందరినీ మోసంచేస్తూ వుండడమూ, అన్నీ నేటితో మూలపడ్డవి. పాపం! అతను అకాత్తుగా చావడంచూస్తే యెవళ్ళయినా చితక పొడవడంచేత చచ్చినాడను కుంటాను. చీకటి తప్పుచేసేవాళ్ల కందరికీ సాధారణంగా యిటువంటి దుర్మరణమే సంభవిస్తుంది.

జంబు—మీరంతా భ్రమపడుతూవున్నారు. నాయజమాను డు చావలేదు. అతడు నిన్నరాత్రి నిజంగానే బొందెతో స్వర్గానికి వెళ్ళి తిరిగీవచ్చినాడు—అతన్నీ—

శు: కాచాశ్శులవాదు

శున—చాలు! ఈపాటి నీమాటలుచాలించు ఇవన్నీ నక్క టక్కులు. నక్క యెక్కడ! స్వర్గలోకం యెక్కడ! స్వర్గానికివెళ్ళిన వారు మళ్లీవచ్చినారంటే యెవరు నమ్ముతారు? నీమాటలకర్థము నీయజమాను డెక్కడనో చావదెబ్బలుతిని చచ్చినవాడే మళ్ళీబ్రతికి వచ్చినాడని కాబోలును!

జంబు—కాదు కాదు. స్వర్గాన్నుంచి వచ్చినతరువాత నా యజమానుణ్ని నేను ప్రత్యక్షంగా చూచి మాట్లాడివచ్చినాను. అతనికి దేవతలు విచిత్రమయినవర్ణం దయచేసినారు. నేనుకళ్ళారా చూచిన తరువాత యెలా నమ్మకుండావుంటాను?

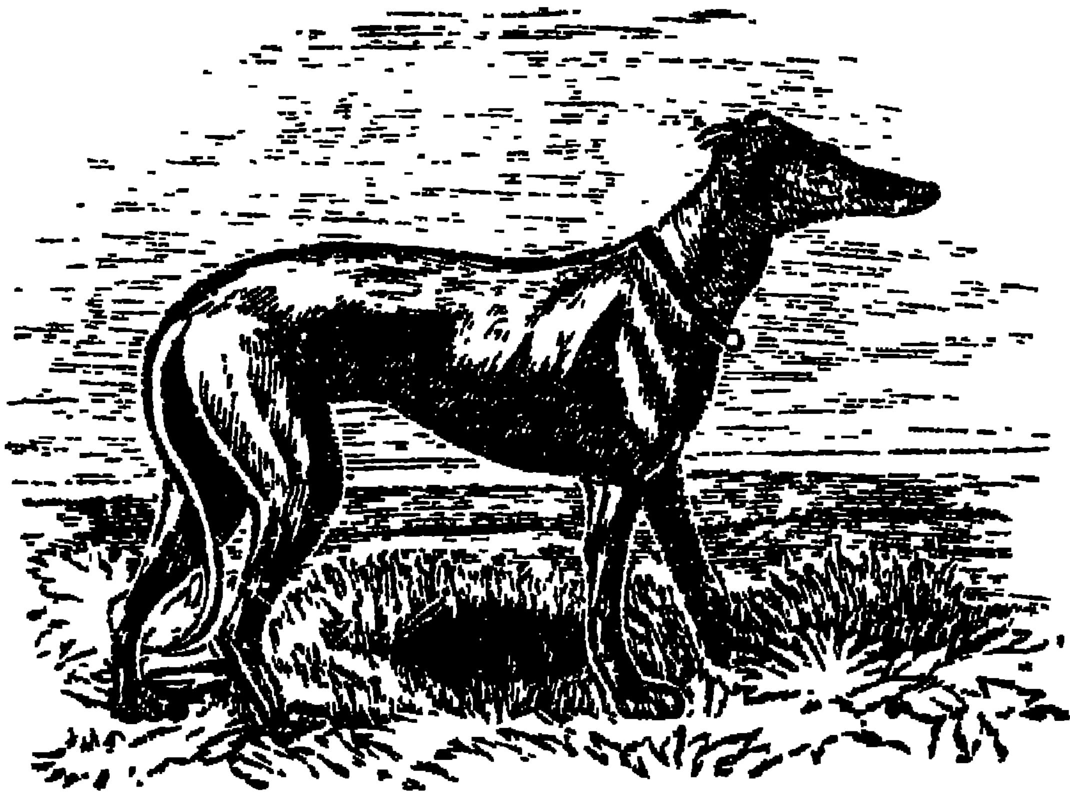
శున — ఇదంతా యెవరినో మోసం చెయ్యడానికి వేసిన వేషం. నీ యజమానుడు తలలు మార్చేవాడు. నీయజమానుడితో నేను మాట్లాడినప్పుడల్లా యింటికి వెళ్ళిన తరువాత నాయెప్పటితలే నాకువున్నదో కొత్తదియేమైనా మార్చినాడో అని మాగుంటలోవున్న నీళ్లల్లో నీడచూచుకుంటాను. స్వర్గాలమహారాజు కథలలో చెప్పేకునే మాయలమారి మల్లయ్య వంటివాడు.

శుక్ర — అన్నా! ఆకథయేదీ మేమందరమూ వింటాము చెప్పండి.

జంబు — ఆకథ తరువాత విందురుగాని ముందుగానాకథంతా విని నన్ను పంపి వేస్తురూ.

శుక్ర — నీకథలు మాకుయెప్పుడూ వున్నవే. కాస్తసేపు తాళవచ్చును. ఆచార్లుగారూ! మీరుచెప్పవలసినకథ సెలవియ్యండి అందరమూ వినడానికి వేడుకపడుతూవున్నాము.

శునక — ఆలాగయితే మిక్కిలీ క్లుప్తంగా చెపుతానువినండి, ఒకవూళ్ళోమంచి కండపుష్టిగలవాడున్ను సోమరిపోతున్ను అయిన మాయలమారి మల్లయ్య అనే గొల్లవాడు వకడు వుండేవాడు. అతను సుఖంగాతిని యింట్లోకూర్చోక ప్రతివారినీ మోసంచేసి జట్టీలుతెస్తూవుండడంచేత యింట్లోవాళ్ళు వక్కరోజు తిండికి సేరు బియ్యమూ వండుకోవడానికి వక్కకుండా మాత్రంయిచ్చి యింట్లోనుంచి వాణ్ని వెళ్ళగొట్టినారు.

సారమేయ శ్రేష్ఠి గారు.

సార—వాడు యెక్కడికి పోయినాడు?

శున—వూళ్లోవుంటే అవమానంగా వుంటుందని యెండను పడి నడిచిపోయి రెండుగ్రామములకు వకవూరుచేరి, ఆవూళ్లో మొదటి వీధిలోవున్న వకయింట్లో ప్రవేశించి, ఆయింటిముసలావిడను తాను తెచ్చినబియ్యా మాకుండలోవేసి అత్తిసరుపెట్టుమని బతిమాలుకొన్నాడు. ఆవిడ బియ్యం యెక్కువగావున్నవని వాటిలో పావుసేరు బియ్యంతీసి తక్కినవి కుండతో అన్నంవండితెచ్చి వడ్డించబోయేటప్పటికి వాడుసంగతి కనిపెట్టి "ఆగుఆగు" అని కేకలు వేసినాడు.

కుక్క—తరువాత యేమిజరిగింది?

శున—ఆకేకలువిని ఆవిడ వడ్డించక మానివేసి నిలుచుండగా, ఆవిడను చూచి "అమ్మా! వడ్డించండి. నేను ఆగుమన్నది మిమ్మల్నిగాదు, మీరేమో యిందులో కొంచెం బియ్యాతీసుకున్నారని కుండచెప్పవచ్చేటప్పటికి, ఆమాత్రపు భాగ్యానికి నాతోచెప్పవలెనా అని కుండను ఆగుమన్నాను. ఈకుండకు దివ్యజ్ఞానం వున్నది. అని చెప్పెను.

జంబు—వాడు వృషభ్రిడుగావున్నాడే.

శున—ఆమాటలు వినగానే తనకోడలు యింట్లో బియ్యం దొంగిలించి పళ్ళా మొదలయినవి కొనుక్కోవడం చెపుతూవుంటుం దని ఆకుండ యేలాగైనా సంపాదించవలెనని బుద్ధిపుట్టి ముసలిదితన వద్దవున్ననాలుగురూపాయలూ యిస్తాననిన్ని కుండను తనకు యివ్వవల సినదనిన్ని బతిమాలుకోవడాని కారంభించెను. దివ్యజ్ఞానంగల కుండను వదిలిపెట్టడానికి తనకు యిష్టంలేకపోయినా ఆవిడయందుకలిగిన అనుగ్రహంచేత కుండనుయివ్వడానికి వప్పుకున్నట్టునటించి, ఆవిడ వద్దనున్న నాలుగురూపాయలు పుచ్చుకుని కుండ నావిడకంటగట్టి తనమోసం వెంటనే తెలియకుండా వుండడానికి మాఘపాదివారం నాడు కుండను పూజచేసికర్రిపుచ్చుకుని చెప్పుమనికొట్టవలసినదనిన్నీ, కుండ శౌపుతానని చెప్పిఅప్పటినుంచీయింట్లోజరిగేసంగతులన్నీ చెపుతూ వుంటుందనిన్ని, చెప్పి నమ్మించి వాడు తనదారినిపోయెను.

జంబు—తరువాత కుండసంగతి యేమయింది?

శున—ఏమవుతుంది? మాఘపాదివారం వచ్చేవరకూ కవి పెట్టుకునివుండి పూజచేసి చెప్పుచెప్పుమని కుండను కొట్టేటప్పటికి కుండపగిలిపోయింది. అప్పుడామె యేడుస్తూ జరిగినమోసం కొడు కుతో చెప్పుకొని అఘోరిస్తే వాడు మోసగాణ్ని వెతికిపట్టుకోవ డానికి బయలుదేరినాడు.

జంబు—మాయలమారిమల్లయ్య యీలోపుగా యెవరినైనా మోసంచేసినాడా?

శున — కావలసినంతమందిని మోసంచేసినాడు. వాడికి మోసంచెయ్యడమే జీవనము. ఆముసలిదాన్ని మోసంచేసి నాలుగు రూపాయలూ కాజేసి వాటితో వకగొర్రె పొట్టేలునుకొని పొరు గూరికి వెళ్ళేటప్పటికి పెద్దవర్షమువచ్చి తడిసి యేమిచెయ్యడానికీ

తోచక వీధిలో వకకోమటిదుకాణంవద్ద మోడులాగున తడుస్తూ గొర్రెపోతుతోకూడ నిలువబడెను. అదిచూచి కోమటి లోపలికి రాకుండా వానలోనిలువబడ్డావు నీకుచలిలేదా అనిఅడుగగా వాడు నెమరువేస్తూవున్న గొర్రెపోతును చూపించి యిది యిట్లాచలి అంతా నమలివేస్తూవుండగా నాకు చలియెక్కడవుంటుందని చెప్పి లోపలికి పోకుండా అక్కడనే నిలవబడ్డాడు.

జంబు—ఈయంత్రకూడా మోసంచెయ్యడానికి కాబోలును!

శున—అందుకు సందేహం యేమివున్నది? ఆమాటలువిని కోమటిసెట్టికూడా భ్రమపడి విశేషం పెద్దకుటుంబంగలవాడు కావడంచేతనూ, శీతకాలంలో ప్రతియేటా ముప్పయి నలభయిరూపాయల బట్టలు కావలసివస్తూ వుండడంచేతనూ తాను యెలాగయినా ఆగొర్రెపోతును గంపాదించవలెనని వాణ్ని బతిమాలుకొని లోపలికి తీసుకొనివచ్చి మంచిమాటలుచెప్పి తుదకు పదివరహాలిచ్చి గొర్రెపోతునుకొని తానే ఘట్టివాణ్నని సంతోషించెను. మల్లయ్య వెను కటిలాగుననే మోసం వెంటనే బయలుపడకుండా వుండడానికి వక తంత్రింపన్ని మాఘపౌర్ణమినాడు గొర్రెను పూజచేసి చలిని మింగుమని అడిగితే తరువాత మింగుతూవుంటుందని వాడికాపూజావిధానం వుపదేశంచేసి సామ్ము పుచ్చుకుని, రాత్రి ఆకోమటియింట్లోనే విందారగించి మరునాడు మరివక వూరికి నడిచినాడు. తరువాత కోమటి కూడా మోసం తెలిసికొని వాణ్ని వెతకడానికి బయలుదేరినాడు.

జంబు—మల్లయ్య యీలోపుగా యెవరినైనా మోసంచేసినాడా?

శున—లక్షమందిని మోసంచేసినాడు. పదివరహాలూ బట్టకొంగున కట్టుకొని బొడ్డులో దోపుకొని అడివిమార్గాన్ని మరివక వూరికి వెళుతూవుండగా దోవలో వక వెలుగుబంటివచ్చింది. దాన్ని

చూచి భయపడి వాడు వకతాటిచెట్టు చాటుకు వెళ్ళేటప్పటికి వెలుగు బంటికూడా రెండోవైపునుంచివచ్చి తాటిచెట్టును కౌగిలించుకొన్నది. వాడు వుపాయశాలిగనుక వెలుగుబంటియొక్క రెండుచేతులూ తన రెండుచేతులతోను గట్టిగా భల్లూకపు పట్టుపట్టి వదలక, అది వకవైపుకువస్తే తానువకవైపుకు వెళుతూ యిద్దరూ చెట్టుచుట్టూ తిరుగుతూ వున్నారు. ఈలోగా వకసాహేబు నాలుగువందల వరహాల వస్తుపట్టుకుని గుర్రంమీదయెక్కి ఆదారిని వెళుతూ ఆతమాషాచూచి నిలునబడి అది యేమిటని అడిగినాడు. మఱునూాయుల మారి అయిన మల్లయ్య తడువుకోకుండా వుపాయం ఆలోచించి, అది జాంబవంతుని సంతతి అయిన వెలుగుబంటి అనిన్నీ, అది ప్రతి దినమూ తాళపత్రదక్షిణాలవల్ల నూరువరహాలు పెడుతూ వుంటుం దనిన్ని, యిప్పటికి పదివరహాలు పెట్టిందనిన్ని, తక్కిన తొంభయి వరహాలున్ను యిక ఘంటసేపటిలో పెడుతుందనిన్నీ, యీభల్లూకాన్ని తానుతపస్సుచేసి సంపాదించి నాననిన్నీ, చెప్పినాడు. సాహేబు వచ్చి చూచేటప్పటికి తిరిగిన బడలికచేత వెలుగుబంటికి విరోచనం కావడమున్ను మల్లయ్యబట్ట విడిపోయి పదివరహాలున్ను దానిలో పడివుండడమున్ను జరిగివుండడంచేత వాడిమాటలు సాహేబుకు బహునిదర్శనంగాను నమ్మకంగాను కనబడ్డవి.

జంబు—అప్పుడేమిజరిగింది?

శున—ఏమిజరుగుతుంది? మరివకమోసం జరిగింది. అటు వంటి వెలుగుబంటిని బలవంతంగానైనా పుచ్చుకోవలెనని సాహేబు దాన్ని తనకిమ్మని అడగగానే సాహేబు వద్దనున్న నాలుగువరహా లనూ కిందపడ్డవరహాలనూ గుఱ్ఱమునూ పుచ్చుకొని వెలుగుబంటి చేతులు రెండూ గట్టిగా పట్టుకొమ్మని సాహేబుకు వప్పగించి తానా గుఱ్ఱమెక్కి బ్రతికిపోయినానని వాడు వాయువేగంగా కంటికి కన

పడకుండా పారిపోయినాడు. పాతవాడుపోయి కొత్తసాహేబువచ్చి తగులుకుని తిప్పడానికి ఆరంభించేటప్పటికి వెలుగుబంటి రొమ్మంతా కొట్టుకునిపోయి తక్కినవరహాలు పెట్టకుండానే చచ్చిపోయింది. అప్పుడు సాహేబు మోసపోయినానుగదా అని తెలుసుకొని మోసగాణ్ని వెతుకుతూ కాలినడకను బయలుదేరినాడు.

జంబు—కథ బహుతమాషాగా వున్నది.

శున—తరువాత కథవింటే యింకాతమాషాగా వుంటుంది. మల్లయ్య అక్కడనుంచి పోయి కొన్ని వరహాలు మార్చి మంచి బట్టలు మొదలయినవి కొనుక్కుని తాను రాచకుమారుణ్నని వేషం వేసి వకభోగందాని యింటికివెళ్ళి రాత్రిదానితో సుఖించి, అది నిద్రపోయిన తరువాత తానులేచి దొడ్లో కట్టిపెట్టివున్న తనగుర్రమువద్దకి వెళ్ళి దానిలద్దెలో తనవద్దనున్న వరహాలన్నిటినీ పొదిగి వచ్చి తెల్లవారజామునసే భోగందాన్నిలేపి దాన్ని గుఱ్ఱపుశాల లోనికి రహస్యంగా తీసుకునివెళ్ళి లద్దె కడిగించి దానిలోవున్న వరహాలను చూపించి దానికి తనగుర్రముయొక్క మహిమనువర్ణించి చెప్పి ప్రతిదినమూ యీప్రకారంగా గుర్రము వరహాలలద్దె వేస్తుందని దానికి నమ్మకంపుట్టించి తనగుర్రాన్ని దానికి రెండువేలవరహాల కంటగట్టి లేచిపోయినాడు.

జంబు—ఈప్రకారంగా ప్రతిదినమూ మోసంచేస్తూవుంటే మోసపోయినవాళ్ళు యెవళ్లూ అతణ్ని పట్టుకోలేకపోయినారా?

శున—ఆకథ చెపుతానువిను. ఈనలుగురి తాలూకు మనుష్యులూ వెతుకుతూపోయి అందరూ వకచోటచేరి ఆనవాళ్ళు చెప్పుకుని తమరినందరినీ మోసముచేసినవాడు వక్కడే నని తెలుసుకుని వాణ్ని పట్టుకోవడానికి దేశసంచారంచేస్తూ వకపట్నంలో అకాత్తుగా వాణ్ని నడివీధిలో పట్టుకున్నారు. వాళ్ళను దూరంగాచూడ

గనే మల్లయ్య యిళ వాళ్ళు తన్ను వదిలిపెట్టరని కనుక్కొని తత్క్షణం వుపాయంఆలోచించినవ్వతూయెదురుగుండాపోయివాళ్ళనుకౌగలించు కొని స్నేహితులారా! మిమ్మల్నియెన్నాళ్ళకుచూస్తిననియింటికిరమ్మని వారిని పిలుచుకొని పోయినాడు. వాడుమోసంచేసి సంపాదించిన సొమ్ముతో ఆవూళ్లో వక మంచియిల్లుకొని మరివకవూరినుంచి తన భార్య అని వకగుడిసేటిదాన్ని తెచ్చి దానితో ఆయింట్లో కాపురం వున్నాడు. ఇప్పుడీస్నేహితుల నందరినీ దీసుకొనిపోయినది దాని యింటికే.

జంబు—మల్లయ్య యిప్పుడుకూడా వీళ్ళనుమళ్ళీ మోసం చేస్తాడా?

శున—యేమిచేస్తాడో చూడు. వారినందరినీ యింటికి తీసు కుని వెళ్ళి వాకిట్లో కూర్చుండబెట్టి లోపలికిపోయి భార్య కేదో ఉపదేశంచేసి వక దుడ్డుకఱ్ఱ చేత బట్టుకొని వెలుపలికివచ్చి నలుగురి స్నేహితులనూ లోపలికి పిలుచుకొనిపోయి భార్యతో మనవారికి పిండివంటలతో విందు చెయ్యవలెనని చెప్పెను. పిండివంటలు చెయ్య డానికి డబ్బు యెక్కడవున్నదని భార్య విసుక్కొనెను. వారందరూ చూస్తూవుండగా వాడు కఱ్ఱ పుచ్చుకొని భార్యను కొడితెను. కొడవగానే అది కిందపడి మూర్ఛపోయెను. అప్పుడు వాడు వారం దరూ వద్దువద్దంటూవుండగా కఱ్ఱయొక్క రెండో చివరతో భార్యను మళ్ళీ కొడితెను. ఆపోటు కొడవగానే భార్య చివాలుమని లేచి వొళ్లోనుంచి వెయ్యివరాల మూటతీసి మొగిడిచేతిలో పెట్టి బజారులోకి వెళ్ళి పిండివంటకు సామాగ్రి తెమ్మని ప్రార్థించింది. ఆ అద్భుతం చూచి వాళ్ళంతా విస్మయపడ్డారు.

జంబు—నాకూ యిది వింతగానే వున్నది.

శున—వింతగానే వుంటుంది. ఇదంతా వాడు లోపలికి

వెళ్ళినప్పుడు భార్యతో ఆలోచించి దానివాళ్ళో వెయ్యివరాలమూట పెట్టి యివతలికి వచ్చినాడు. అమాయికులయి వీళ్లాసంగతి కనిపెట్ట లేక వాడేమో గొప్ప మహానుభావుడనిన్నీ తమ లోపంచేతనే తమ కార్యం ఫలించిందికాదనిన్నీ నిశ్చయించి తామేలాగయినా యీ కర్రను సంపాదించవలెనని అందరూ వాడి కాళ్ళమీదపడి కర్రను తమకు కొన్నిమాసములు యెరువు యివ్వవలసినదని ప్రార్థింపగా వాడెంతో కష్టముమీద వొక్కొక్కరికి నెలరోజులు కర్ర యెరువు యివ్వడానికి నప్పుకుని మొదటివైపుతో పొడిస్తే మూర్ఛపోతుం దనిన్నీ రెండోవైపుతో పొడిస్తే వరహాలమూటతో లేచి వస్తుం దనిన్నీ దానిరహస్యమంతా వుపదేశంచేసి పంపివేసినాడు.

జంబు—తరువాత, వాళ్ళ యింటికాడ యేమి జరిగింది?

శున—వాళ్లు యిళ్ళకువెళ్ళి కర్రతో భార్యలను పొడవడాని కారంభించగానే మూర్ఛపోవడానికీ వరహాలమూటతో లేచి రావ డానికి బదులుగా మొగుళ్ళను తిట్టి పొరుగువాళ్ళతో చెప్పి అల్లరి చెయ్యడాని కారంభించినారు. అప్పుడు వాళ్ళందరూ తెలివి తెచ్చు కుని యిదంతాకూడా పెద్ద మోసమని నిశ్చయించుకున్నారు.

జంబు—ఈ మోసం తెలిసినతరువాత వాళ్ళు యేమిచేసి నారు?

శున—యేమిచేస్తారు. తమ తెలివితక్కువకు సంతోషించి, అందరూ కలిసి కూడావలుక్కుని, యిక వాడితో మాట్లాడకూడ దనిన్నీ మాట్లాడితే మళ్ళీ మోసం చేస్తాడనిన్నీ ధైర్యరచుకొని, ఒకరి యింట్లోవున్న భోషాణము నలుగురూ నెత్తిమీద పెట్టుకొని పోయి వాడియింటికి వెళ్ళి వాణ్ణి భోషాణంలో పెట్టి తాళంవేసి సముద్రంలో పడవెయ్యవలెనని నిశ్చయించుకున్నారు.

జంబు—అలా చేసినారా?

శుక—కొంతవరకు చేసినాడు. వారంతరూ భోషాణం పట్టుకొని పోయి వారి గుమ్మంముందర దింపి లోపలికి పోయేటప్పటికి మల్లయ్య వాళ్ళను చూచి 'అన్నలారా' అని కాగలించుకో వచ్చినాడు. వాళ్ళు మాట్లాడకుండా వాణ్ని పట్టుకొని బలవంతంగా భోషాణంలో పడవేసి తాళంవేసి నెత్తిమీద పెట్టుకుని మహావేగంగా సముద్రంకేసి పరుగెత్తుకొని పోయినారు. వాడు లోపల కూర్చుండి 'వద్దువద్దు' అని కేకలు వెయ్యడానికి మొదలుపెట్టినాడు.

జంబు—వాళ్ళు వాడిమాటలు విన్నారా?

శుక—మోసపోయివున్న వాళ్ళు యెందుకు వింటారు? వాళ్లు వాడి అరుపులు లక్ష్యపెట్టకుండా నూరి వెలుపలదాకా పెట్టి మోసుకొనిపోయి, అలసటవచ్చి పెట్టెను కింద దింపి దాహం నిమిత్తం సమీపంలోవున్న యింటికి వెళ్ళినారు. వాళ్ళు వెళ్ళగానే గొర్రెలమందను తోలుకుని ఆదారిని పోతూ వద్దువద్దనే కేకలు విని వక గొల్లవాడు పెట్టెవద్ద నిలువబడి యేమిటని అడిగెను. పెట్టెలోనుంచి వాడు మంచి చక్కని పదహారేళ్ళ పిల్లను తనకిచ్చి బలవంతముగా వివాహం చేస్తామంటె తాను వద్దంటూవున్నానని, యీ పెట్టెలో యెవరుకూర్చుంటే వారికే ఆ పిల్లనిస్తారనిన్ని చెప్పెను. అప్పుడు వాడు తనకు పదహారేళ్ళ భార్య దొరుకుతుందని ఆశపడి తన గొర్రెలమందను వాడికిచ్చివేసి తానందులో కూర్చుండడానికి వప్పుకుని, వాళ్ళు తాళంచెవి పెట్టెమీదవుంచి వెళ్ళినందున పెట్టె తాళంతీసి మల్లయ్యను వదిలివేసి తానందులో కూర్చుండి వద్దువద్దని యథాప్రకారంగా కేకలువేస్తూవుండెను. మల్లయ్య వాణ్ని లోపలపెట్టి మళ్ళీ పెట్టెవేసి గొర్రెలమందను తోలుకుని యింటివంక నడిచెను. ఇంతలో దాహానికి వెళ్ళినవాళ్ళు తిరిగి వచ్చి పెట్టె మోసుకునిపోయి సముద్రములో లోతుగా పారవేసినారు.

జంబు—ఇక్కడితో కథ సరిపోయిందనుకుంటాను.

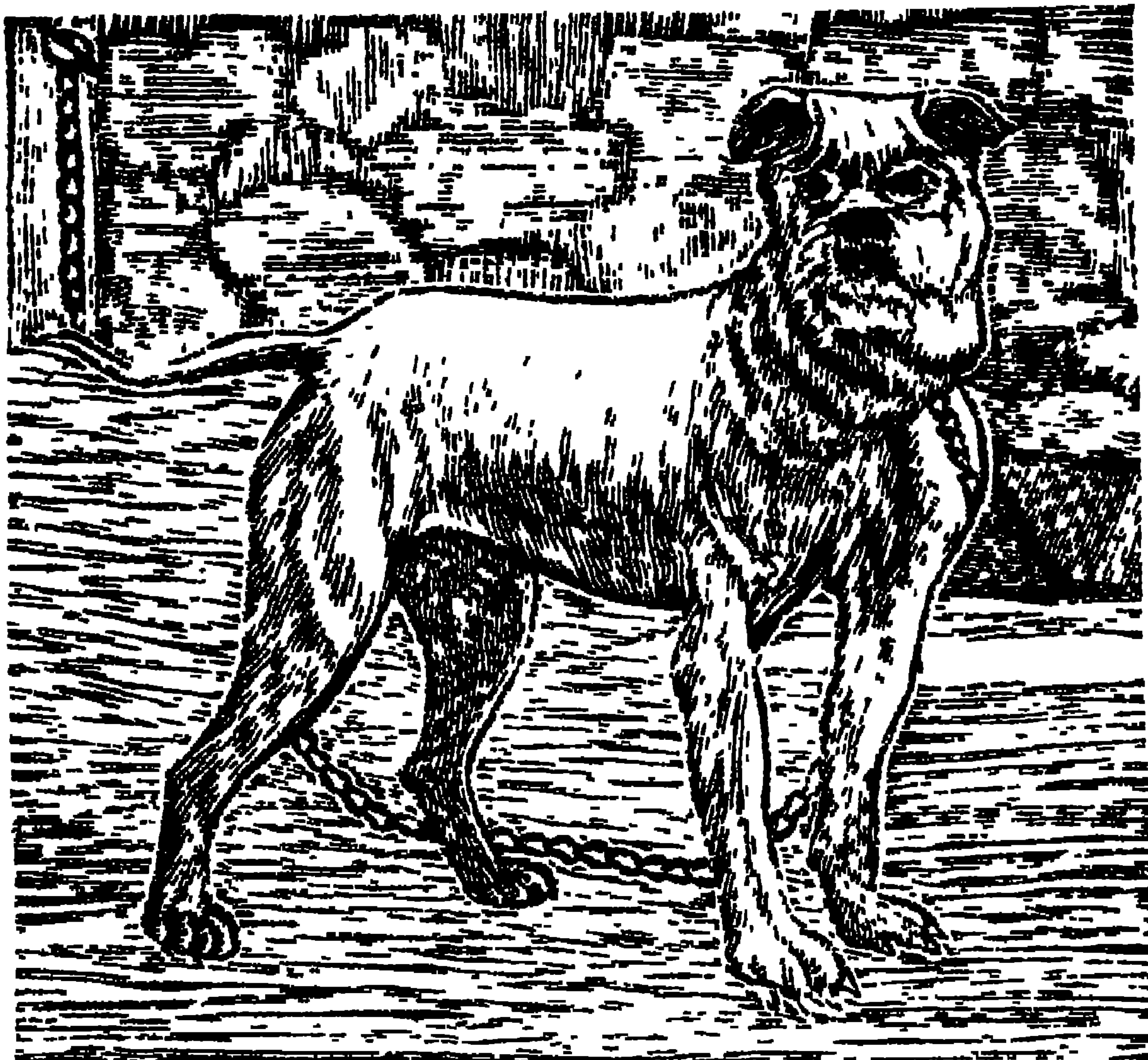
శున—లేదు. యింకా కొంచెం వున్నది. ఆ గొల్లవాణ్ని సముద్రంలో పారవేసి ఆ నలుగురూ మళ్ళీ వూళ్లోకి వస్తూవుండగా ఆ గొల్లయ్య మెల్లిగా గొర్రెలమందను తోలుకుని వెళుతూ కనబడే టప్పటికి వాళ్ళ కత్యాశ్చర్యంగా వుండి సముద్రంలోనుంచి మళ్ళీ యేలాగు బ్రతికివచ్చినావని వాణ్ని అడిగినారు. తాను సముద్రంలోనుంచి పితృలోకానికి వెళ్ళేటప్పటికి తన పూర్వులంతా అక్కడ వుండి తన్ను యేలాగుజీవనంచేస్తున్నావనిఅడిగినారనిన్నీ తన బీదదశ చెప్పుకోగా విచారపడి వాళ్లు బీదవాళ్ళగుటచేత తనకు జీవనం నిమిత్తం యీ గొర్రెలమందను తోలుకునిపొమ్మని యిచ్చినారనిన్నీ, అక్కడ తాను వారి పూర్వులనుకూడా చూచినాననిన్నీ, వారు కోటీశ్వరులుగావుండి తమవారి సంగతి అడిగి అక్కడి వస్త్ర ధన విస్తారనిన్నీ, నమ్మకం పుట్టేటట్టుగాచెప్పి ప్రమాణాలుచేసి వప్పించి వారినందరినీ పెట్టెలోపెట్టి మోయించుకొనిపోయి నిజముగానే పితృలోకానికి పంపి శత్రుబాధ లేకుండా నాటినుంచి హాయిగా క్రొత్త పెళ్ళాముతో కాపురం చేస్తూవున్నాడు.

జంబు—మీకథ అయిపోయినది గనుక యిక నాకథ సావకాశంగా చిత్తగించవలెను. నేను చెప్పబోయేది నేను కన్నులారా ప్రత్యక్షంగా చూచినవిషయంగాని వుక్కిటిపురాణం కాదు మీ క్షేమలాభాలకోసమే దీనిని మీకు చెపుతూవున్నాను.

సార—మా క్షేమంకోసం అంటూవున్నావుగనుక యేమిటో చెప్పు వింటాము.

జంబు—నిన్నటిరాత్రి సృగాల మహారాజుగారిని దేవతలు నిజంగానే స్వర్గలోకానికి తీసుకునివెళ్ళి అతణ్ని యీ మహారణ్య రాజ్యానికంతా ప్రభువునుగాను పట్టాభిషేకంచేసి తెల్లవారకముందే

తిరిగీ భూలోకానికి పంపివేసినారు. దేవతా వర ప్రభావంచేత అతని వంటికి దివ్యమైన తేజస్సువచ్చింది. మీూతోడు, నేను అబద్ధంఆడితే నరమాంసం తినే నిశాచరుణ్ణి అయినట్టే.

కుర్కురసోమయాజులుగారు.

కుర్కు—పూరికే వట్టుపెట్టుకోకు. లోకంలో వొట్లూ సత్యాలూచేసేవాళ్ల మాటలు మంచివాళ్ళెవరూ నమ్మరు.

జంబు— నావొట్లూ మాటలూ అటువంటివికావు, నేను ప్రమాణపూర్వకంగా చెపుతాను. నేనుచెప్పేదంతా సత్యం. సత్యంకానిది యేమీచెప్పను. అబద్ధమాడితే శిశుహత్యచేసినట్టే. సృగాల మహారాజు నిజంగా మనకందరికీ రాజయినాడు.

భషక—అలాగయితే మనము సింహాలసేవ వదిలివేసి యీ నక్కపోతుకొలువు చెయ్యవలెనుగాబోలును?

జంబు—భషకచయనులుగారూ ! నక్కపోతని యెక్కసంతో వెనుకటిమాట సెలవిస్తారేమి? అతడు మృగరాజ్యానికి రాజత్వంపొంది

యిప్పుడు సింహామే అయినాడు. ఏమండ గాత్రినసింహదాసుగారూ ! మీరు వూరుకుంటారేమి? యిందులో న్యాయం సెలవియ్యండి.

గాత్రి—సింహానికిగల పైడి తేజస్సూ గుణగౌరవమూ నక్కపోతుకు వెయ్యిరంగులు వేసుకున్నా వెయ్యిరాజ్యాలు వచ్చినా రావు. లోకంలో సహజగుణం యెవరికైనా విడుస్తుందా? ఎంత రాజ్యమువచ్చినా సింహము సింహామే నక్కపోతు నక్కపోతే. సృగాలమహారాజు వెనుకటిగుణాలు మానడనుకుంటాను.

జంబు—ఈవిషయంలో మీరుయెవ్వరూ తిన్నగా ఆలోచించడంలేదు. యెవరికైనా చిన్నతనంలోవుంటే అల్లరిచేష్టలు పెద్ద పెరిగిన తరువాతకూడా వుంటవండీ? రాజ్యం రావడంతోటే ఆరాజ చిహ్నాలూ, ఆగుణగౌరవమూ, ఆకీర్తిప్రతాపములూ, అన్నీ సహజంగావస్తవి. కేవలం విష్ణుఅంశ వుంటేనేకాని రాజుకాడు. 'నావిష్ణుః పృథివీపతి' అన్నవాక్యం మీరువిన్నదికాదా? విష్ణుఅంశాసంభూతుడు గనుకనే మన సృగాల మహారాజుగారివద్ద కృష్ణలీలలు అనేకం వుండడం తటస్థించింది. అతడు విష్ణువు యొక్కహాంశ అయినందుకు యీవొక్క నిదర్శనమూ చాలదా ?

భమక—విష్ణువిహాంశ అయినా శివునిహాంశ అయినా మరి యెవరి హాంశఅయినా లోకంలో దుర్మార్గుడికి అధికారం రావడంతోనే ప్రజలకు చాలా యిబ్బంది కలుగుతుంది. అందరూతనచుట్టూ తిరుగుతూవుంటే దుష్టుడికి తానే గొప్పవాణ్నని గర్వంపట్టుకుని కళ్ళుమీదికివస్తవి.

జంబు—రామరామ! మన సృగాలమహారాజు విషయంలో అటువంటి పాపపు మాటలు అనుకోరాదు. అతడి వినయమూ నవ్వుముఖమూ తేనెమాటలూ మీరుయెరుగరా!

భషక దమనులు గారు

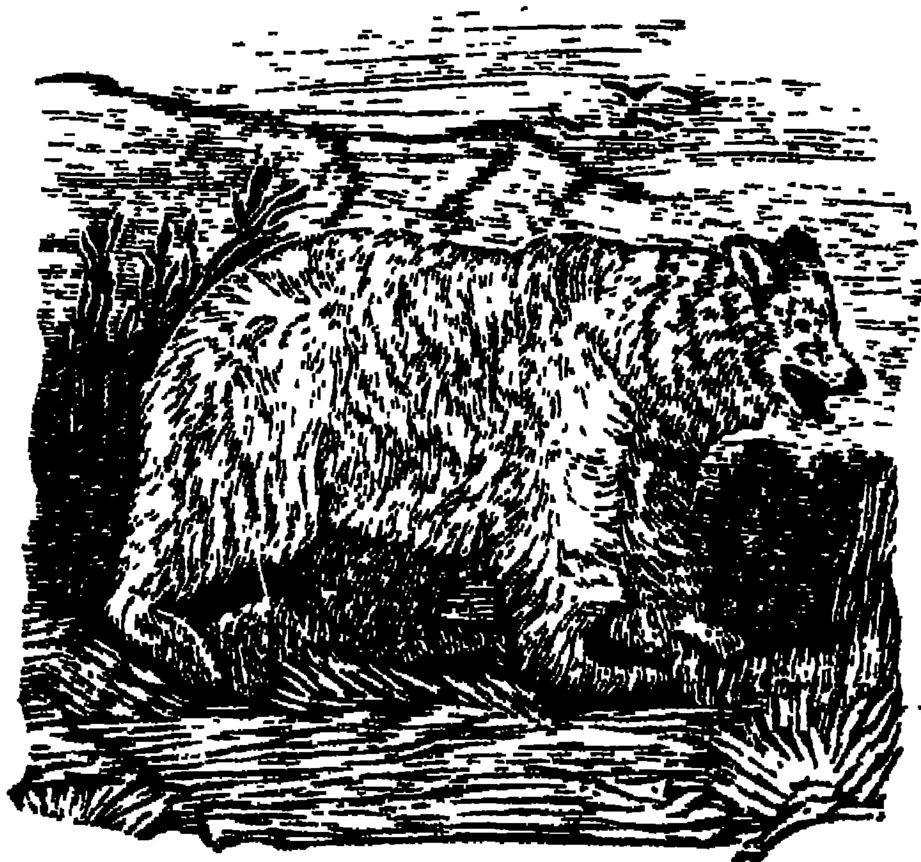
భషక—అవన్నీ నక్క వినయాలుగాని నిజమయినవి కావు. ఆ మాయలన్నీ మాకు తెలుసును. అతనినోరు మాట్లాడుతూవుంటే నొసలు వెక్కిరిస్తూవుంటుంది. నాలిక బెల్లంలాగు వుంటుందిగాని హృదయంమాత్రం కత్తెరవంటిది. అతని తేనెమాటలునమ్మి యిది వరకు యెందరు మోసపోయినారు కారు?

జంబు—ఆయన విరోధులు పూరికేఅలాగు అంటారుగాని మీరుప్రత్యక్షంగా చూడనిదీ చెప్పుడుమాటలు విశ్వసించరాదు. అతడు బహు దొడ్డవాడు, చిన్నప్పటినుంచీ సహవాసంచేస్తూవున్న మాకు తెలుస్తుందిగాని ఆయనసంగతి యితరులకు యేమి తెలుస్తుంది? కావలిస్తేనన్ను అడగండి - ఆయన గుణవర్ణన చేస్తాను. ఆయన శక్తిసామర్థ్యాదుల చేతనూ, గుణమహిమచేతనూ యీ అరణ్యరాజ్యానికి కాదుగదా త్రిలోకాధిపత్యానికయినా తగిన

వాడు. కావలిస్తే యీసంగతి నేను యేసభకురమ్మంటే ఆసభకు వచ్చి ప్రమాణంచేసి చెపుతాను.

గ్రామ—సభలలోకి వెళ్ళి ప్రమాణాలు చేసేవాళ్ళమాటలు నమ్మరాదు. నీవు వెయ్యిచెప్పినా సృగాలమహారాజు మంచివాడవుతాడంటే నేనునమ్మను. పుర్రెనుబుట్టినబుద్ధి పుడకలతోగాని పోదు.

జంబు—తినబోతూ రుచులెందుకు? ఆయన యిప్పుడు మనకందరకూ రాజవుతూ వున్నాడు గనుక, ఆయన గుణసంపత్తి యిది మీరందరూ స్వానుభవంచేతనే తెలుసుకుంటారు. వృకేశ్వరరావు పంతులుగారూ! మీరు యిటుఅటు చెప్పకుండా మౌనంవహించి వూరుకున్నారేమి? సృగాల మహారాజుగారి విషయంలో మీఅభిప్రాయంయేమిటి?

వృకేశ్వరరావు పంతులుగారు

వృకే—ఆయనకు మృగరాజ్యాధిపత్యం వచ్చేమాట నిశ్చయమేనా?

జంబు—అవును నిశ్చయమే. దేవతలు వరంయిచ్చిన తరువాత వారిమాట తప్పిపోవడంకూడా వుంటుందా? సింహం మృగరాజు కావ

డుంకంటె మన బంధువుడయిన నక్క మృగరాజయితే మనకు చాలా లాభాలువుంటవి.

శున—బంధువుడు అంటూవున్నావు. మనబంధుత్వం పూర్వోత్తర మేమిటో కాస్త చెపుతావా?

జంబు—అన్నీ యెరిగివుండీ సమస్తమూ తెలిసినవారు మీరే యేమీ యెరగనట్టు యిలాగు సెలవిస్తారేమి? జంతుశాస్త్రంలో కుక్కలున్ను నక్కలున్ను తోడేళ్ళున్ను నక్కజాతిలో వున్నమాట మీరు చదువలేదా? మనజాతిలోవాడు నక్కడు గొప్పగావున్నా మనకందరికీ మహాగౌరవము. కాబట్టి మీరందరూ కృషిచేసి దేవతలిచ్చిన రాజ్యపదం మీరు నిలుపవలెను.

వృకే—సృగాలమహారాజు రాజ్యంవల్ల మనకు యేవో లాభాలు వున్నవన్నవే, అవి యేమిటి?

జంబు—సింహం రాజ్యంచేస్తూవుంటే మనంయెక్కడా వూరు పేరూ లేకుండా అడగివున్నాము. మనబంధువుడైననక్క రాజ్యానికి రావడంతోటే మననామరూపాలు బయలుపడతవి. మనం ప్రముఖుల మవుతాము. అతనివద్దమనమంతరంగం చేస్తూవుంటే గొప్ప గొప్పవాళ్ళునమేతూ మనను ఆశ్రయించి చుట్టూ తిరుగుతూ వుంటారు. మనకార్యాలు అనేకాలు మనం సులంభంగా నెరవేర్చుకోవచ్చును.

శున—సృగాలమహారాజు రాజయితే మనంమంత్రులం కావడం నిశ్చయమేనా?

జంబు—ఎంతమాత్రమున్ను [illegible] వూచీపడుతాను. శునకాచార్యులుగారు మహకంఠాలకీ [illegible]గురుపీఠం

గనుక, ఆయనకు సేనాధిపత్యం వస్తుంది. మనకందరికీకూడా మన మన సామర్థ్యాలకు తగినట్టుగా గొప్పవుద్యోగాలువస్తవి.

సార—గొప్ప వుద్యోగాలన్నీ మనకేవస్తె సింహ శార్దూలాదులపని యేమవుతుంది?

జంబు—వాళ్ళకు దూర దేశాలలో యేవైనా అధికారాలిప్పించి వాళ్ళపోరు వదల్చుకుంటాము. మనంమాత్రం సన్నిధానవర్తులమయి అంతరంగిక సభికులవై మంత్రిత్వంచేస్తూ వుంటాము. అప్పుడు సింహశార్దూలాదులు కూడా మనఅనుగ్రహం కోరి యెప్పుడూ సముఖంలో వుండేవాళ్ళం మనంయేమిచేసిపోతామోఅని మనకు లంచాలు పంపుతూ వుంటారు.

సార—వాళ్ళుమనకుపంపే లంచాలు యేమివుంటవి?

జంబు—అలాఅనవద్దు. లక్షవుంటవి. మనంఇకముందు భోజనంనిమిత్తంకూడా కష్టపడనక్కర లేదు. సింహాలూ పులులూ తాము చంపిన మృగాలలో కొన్నిటిని మనకు నజర పంపిస్తూవుంటే మనం ప్రత్యేకంగా వేటాడడం అక్కర లేకుండా కాలిమీద కాలు వేసుకొని సుఖజీవనం చెయ్యవచ్చును.

గ్రామ—ఇదంతా బహుబాగావున్నది. మనం అవశ్యంగా సహాయంచేసి సృగాల మహారాజుకు రాజ్యం స్థిరపరచవలెను. అప్పుడు యిదివరదాకా మనచేతనే సేవచేయించుకుంటూవున్న సింహాలూ మొదలైనవి మనకేసేవచేసే స్థితిలోకివస్తవి. యిలాగు యెల్లకాలమూ శ్వవృత్తిలోపడియేడుస్తూ వుండడంకంటె మహారాజభోగం వక్కరోజు అనుభవిస్తే చాలదా? నిజమయిన సింహంవచ్చి గ్రామసింహాన్ని అనుసరిస్తూవుంటే యెంతగౌరవంగా వుంటుంది!

జంబు—బుద్ధిమంతులుగనుక గ్రామసింహదాసుగారు నిముషంలో నిజంకనిపెట్టి కార్యనిశ్చయం చేసినారు. వారిమాటకు మనం

యెవ్వరమూ అడ్డము చెప్పకుండా అందరమూ యెవరిచేతనయినపని వారు చెయ్యడానికి పూనుకోవలెను.

శున— ఇందులో మనం చెయ్యవలసిన పని యేమిటి?

జంబు—మనమందరమూ ప్రతిఅడివికీ వెళ్ళి చూచినమృగాలతోనల్లా సృగాలమహారాజును రాత్రి దేవతలు స్వర్గలోకానికి తీసుకునివెళ్ళి మృగరాజ్యాని కభిషేకంచేసి అనేకవరాలు యిచ్చినారనిన్నీ, దేహానికి నీలమేఘచ్ఛాయ ప్రసాదించినారనిన్నీ, యీదినం మొదలుకుని మీరందరూ సృగాలమహారాజును రాజుగా అంగీకరించి అతని ఆజ్ఞానువర్తులయి సంచరిస్తూవుండవలెననిన్నీ, చాటిరావలెను.

శున—ఇదెంతపని? ఈపనివక్కనిముషంలో చెయ్యవచ్చును.

కుర్క—తొందరపడకూడదు. మనం యేసంగతీ బాగా ఆలోచించుకుని సాధక బాధకాలు విచారించుకుని మరీచెయ్యవలెను. తొందరపడితే కార్యంకాదు.

జంబు—కుక్కరసోమయాజులుగారూ! యిందులో నీకుక్కబుద్ధి పోనిచ్చుకున్నావుకావు. తీరాఅందరూ వప్పుకున్న కార్యానికి వెంటనే కాకుండా నీవుమధ్యవిఘాతాలు తెచ్చి పెడుతూవున్నావు.

కుర్క— నీనక్కబుద్ధి నీవుపోనిచ్చుకున్నావుకావు. బాగా ఆలోచించుకోకుండా నీనక్క వినయాలూ మాయమాటలూనమ్మి అందరూ మోసపోయి గోతిలో పడుతా రనుకున్నావా? గోతులు తవ్వడం నక్కలకు సహజం.

జంబు—ఛీఛీ! అట్టే మొఱగకు. మేముగోతులలో పడ్డ వాళ్ళను పయికితీసే వాళ్ళముకాని గోతులలో పడదోసేవాళ్ళము కాము.

కుర్క—ఛీఛీ! పిచ్చికూతలుకుయ్యకు. మళ్లీమాట్లాడితే గొంతుక కొరికివేస్తానుచూడు.

జంబు— రాజుగారితో చెప్పి నిన్నేమిచేస్తానో చూడు. నక్కనుచూచిన వాడల్లా వేటకాడే అవుతాఁవున్నాడు!

శున— మీరుపూరికే పోట్లాడకండి. బాగా ఆలోచించుకునే కార్యంచేశాము. మనం సృగాలమహారాజువద్దకువెళ్ళి, దేవతలు ఆయనకిచ్చిన వరాలు మొదలయినవన్నీ కనుక్కొని తరువాత యేమిచెయ్యవలెనో సిద్ధాంతంచేసుకుందాముదండి.

కుక్క—అది బాగావున్నది. అలాచేతాము రండి.

(అందరూనిష్క్రమించుచున్నారు)

---

3. రంగము—సృగాలమహారాజు గృహము.

(సృగాలమహారాజును, జంబుకేశ్వరశాస్త్రియు ప్రవేశించుచున్నారు)

సృగా—జంబుకేశ్వరశాస్త్రీ! నీమాటలవల్ల మనవారికందరికీ నిశ్చయముగా నమ్మకముకలిగినదా?

జంబు—నిస్సందేహంగా కలిగింది. వారందరూ మిమ్మల్ని మృగరాజునుగా అంగీకరించి యీ శుభవార్తను సింహాది సమస్త మృగములకూ వెల్లడించి రావడానికికూడా వప్పుకున్నారు. ఆ పని నిమిత్తమే వారు బయలుదేరబోతూవుండగా మధ్య కుక్కరసోమయాజులు అడ్డంవచ్చి వాళ్ళు వెళ్ళకుండా చెడగొట్టినాడు. అందరూ వప్పుకున్న కార్యానికి విఘాతం కలుగచెయ్యడం నాకు ధర్మం కాదని నేను యేమో చెప్పబోయేటప్పటికి కస్సుమని నా మీద బడి కాట్లకుక్కలాగు కరవవచ్చినాడు.

సృగా—ఆ కుక్కలకొడుకు యెప్పుడూ మనకార్యానికి అడ్డం వస్తూనే వుంటాడు. నా రాజ్యకాలంలో వాణ్ణి యేమిచేయిస్తానో చూడు. పదిమందిలో నా మంత్రివైన నిన్ను అవమానం చేసిన

వాణ్ణి పూరికే పోనిస్తాననుకొన్నావా? నీవు మంత్రివన్న మాట వాళ్ళతో చెప్పినావా?

జంబు—చెప్పలేదు. చెపితే వాళ్ళకందరికీ ఓర్వలేనితనం హెచ్చవుతుంది. అందులోనూ కుక్కురసోమయాజులు నాకు మంత్రిత్వం వచ్చిందంటే మరీ కళ్ళల్లో నిప్పులుపోసుకుంటాడు. వాడివి మిక్కిలి పాపిష్టి కళ్లు. మీకందరికీ గొప్ప వుద్యోగాలవుతవనీ, రాజాస్థానంలో అంతరంగిక సభికులవుతారనీ, మాత్రం చెప్పి వాళ్ళకు ప్రోత్సాహం కలిగించినాను.

సృగా—మంచిపనిచేసినావు. ఈ విషయంలో నీవు చెప్పకోక పోవడమే మంచిది. నాలుగురోజులు ఓపికపట్టు కుక్కురసోమయాజులను యేమిచేయిస్తానో నీవేచూస్తావు. పూర్వం అక్కడా యిక్కడా తెగమెరిగి రాత్రిళ్ళు నాకార్యం చెడగొడుతూ వచ్చిన వాడూ, యింటివాళ్ళను లేపి నాకు రెండు మూడుస్థలాలలో దెబ్బలు తగిలించినవాడూ, వీడే. మన రాజ్యకాలంలో శిక్షలుపొందే వాళ్ళల్లో కుక్కురసోమయాజలే మొదటివాడవుతాడు. మన శత్రువుల నందరినీ సాధించడానికి యిప్పుడు మంచి సమయం వచ్చింది. చిట్టచివరకు మనవాళ్ళందరూ యేమినిశ్చయం చేసినారు?

జంబు—తామందరూ స్వయంగా మీదగ్గరకు వచ్చి మీతో మాట్లాడడానికి నిశ్చయించుకున్నారు. అదుగో దూరాన్నుంచి వాళ్ళందరూ వస్తూవున్నట్టున్నారు.

సృగా—అవును వస్తూయున్నారు. నీవు వాళ్ళకు కనపడకుండా వెనుక గోతిలో దాక్కో. వాళ్ళందరిచేతా వప్పించే నీకు మంత్రిత్వం యిప్పిస్తాను. వాళ్ళముందర వకవేళ నిన్ను నేను దూషించినా నిజమనుకోకుమా. ఎదుటివాళ్ళను వశపరుచుకోవడానికి కార్యసాధకుడు యెన్నయినా మాయలు పన్నవలెను. నీవు

నాకు ఆ ప్రకోటిలోవాడవు. నీవు యెరుగవుగాని నా మనస్సులో నిన్ను ప్రాణంకంటె యెక్కువగా చూసుకుంటాను. ఇక నీవు వెళ్ళు.

జంబు—ప్రధాన మంత్రిత్వంమాత్రం నాకు తప్ప మరి యెవ్వరికీ యివ్వకూడదు సుమండీ. మీరు వాళ్ళముందర నన్ను యెన్నిమాటలన్నా నేను మీమీద మనసులో కోపించుకోను.

(అని వెళ్ళుచున్నాడు.)

సృగా—ఇప్పుడేలాగయినా మాయలుపన్ని వాళ్ళనందరినీ మన వలలో పడవెయ్యవలెను. కుర్కురసోమయాజులు వక్కడూ మాత్రం సాధారణంగా మాయలలో పడేవాడు కాడు. అయినా వాణ్ణికూడా నా బుద్ధిబలంచేత లోపరుచుకొంటాను. నా శరీరం యొక్క విచిత్రమయిన యీవర్ణం చూచినతరువాతకూడా వాళ్ళు నేను రాజును కాలేదంటారా?

[అప్పుడు కుర్కురసోమయాజులును, శునకాచార్యులును
సారమేయ శ్రేష్ఠిగారును, భషకచయనులు
గారును, గ్రామసింహ దాసుగారును,
వృకేశ్వరరావు పంతులుగారును,
ప్రవేశించుచున్నారు.]

శు—అడుగో—సృగాలమహారాజు వక్కడూ కూర్చుని వున్నాడు. అతనికి దేవతలు ప్రసాదించిన యీ కొత్తవర్ణం బహు విచిత్రంగా వున్నది. ఇతడు మృగరాజయినందుకు సందేహము లేదు.

కుర్కు—మనం పయిరంగులుచూచి భ్రమపడకూడదు. అతనితో మాట్లాడితే యిప్పుడు అన్నీ తేలుతవి.

సృగా—(లేచి యెదురుగా వెళ్ళి) రాజబంధువులందరూ వస్తూ యున్నారు దయచెయ్యండి. కుర్కురసోమయాజులుగారూ! మీరు

దయచెయ్యడంచేత యీరోజున నా గృహం పావనమయింది. ఇదివరదాకా యెవ్వరూ ఆదరించేవారులేక నిగురుగప్పిన నిప్పులాగు అణిగివున్నారుగాని మీరందరూ మంత్రిపదానికి అర్హులైన వారు. మీకు యిప్పుడు దైవానుగ్రహంవల్ల మంచిదినాలు వచ్చినవి. ఇఖ మీశక్తి సామర్థ్యాలు లోకానికి వెల్లడిఅవుతవి. మీవంటి నిజమయిన సామర్థ్యంగలవారు యెప్పుడోవకప్పుడు గొప్పస్థితికి వచ్చి ప్రసిద్ధికెక్కుతారుగాని, అశక్తులలాగు యెల్లకాలమూ అణిగి వుండరు.

కురు—(తనలో) ఈవంచకుడు నక్కవినయాలు కనపర్చి ముఖస్తుతులు మహాచేస్తూవున్నాడు. వీడిమాటలు యెంతతియ్యగా వున్నా వీడి కడుపులో పుట్టెడువిషం వున్నది. (బిగ్గరగా) మీకు మృగరాజ్యం వచ్చినందుకు మేమందరమూ బహు సంతోషిస్తూ వున్నాము.

సృగా—మీకంటూ శేమి మనకనండి. ఈరాజ్యం మీదే కాని నాది కాదు. నాకిప్పుడు ఈ ప్రపంచసుఖాలమీద విరక్తిపుట్టి పోయింది. వెనుకటి నడతంతా మానివేసి ముముక్షుడనయి యోగి వలె వుండవలెనని నేను యిప్పుడు యోగాభ్యాసం చేస్తూవున్నాను. నిన్నరాత్రి దేవతలు నన్ను స్వర్గానికి తీసుకునివెళ్ళి బలవంతంగా మృగరాజ్యాధిపత్యానికి అభిషేకంచేసినప్పుడు లోపలనాకు యెంత యిష్టం లేకపోయినా మీ నిమిత్తంఅంగీకరించినాను. పేరుకు నేను రాజునయినా రాజ్యంచేసేవారంతా మీరే. నిజంచేత ఈరాజ్యం మీదేకాని నాదికాదు. మీరు అగ్నిహోత్రంలో వకకాలూ మంచి గంధంలో ఒక కాలూ పెట్టి సర్వజన క్షేమకరంగా పాలనము చెయ్య వలెను. నాకు లభించిన రాజ్యం మీ స్వాధీనంచేస్తూవున్నాను.

శున—మాకు అధికారంవస్తే పూర్వపు మహానుభావులను మరిపించి న్యాయంగా పరిపాలన చేస్తాము మీకీర్తి—

సృగా—వస్తేగిస్తే అని సందేహం పెట్టకండి. ఇదుగో నా రాజ్యమంతా మీకే వదిలి వేస్తూవున్నాను. యెవరు యేవుద్యోగాలలో వుంటారో మీలోమీరే నిర్ణయం చేసుకుని ప్రజలనుబిడ్డలలాగు పరిపాలన చెయ్యవలెను.

శున—మీకీర్తి మూడులోకాలలోనూ వ్యాపించేటట్టుగా పరిపాలనం చేస్తాము. ప్రజాసౌఖ్యంమాట మీరు మాతో పదేపదే చెప్పవలసిన పనిలేదు. మీ యేలుబడికాలంలో ధర్మం నాలుగు పాదాలు నడుస్తూవుంటే చూచి సుఖస్తూవుండే ప్రజలు యీ కలియుగంలో కృతయుగం వచ్చినదని సంతోషిస్తారో లేదో త్వరలో మీరే చిత్తగిస్తారు. కేవలశివావతారమయిన కాలభైరవుడి సంతతివారము మేము స్వప్నావస్థలోనైనా అక్రమానికి లోబడుతామా?

సృగా—నాకానమ్మకంవున్నది. మీరుయెప్పుడూ యీగకాలంత అక్రమానికి లోబడరు. అందుచేతనే నేను యీరాజ్యమంతా మీస్వాధీనం చేస్తూవున్నాను. మీరు అక్రమంగా నడిస్తే మాత్రం నాకు యీ విచిత్రవర్ణం దయచేసిన మహానుభావులు దేవతలు చూచి సహిస్తారా? మీకుమాత్రం ఆసంగతి తెలియదా?

కుర్క—(తనలో) తనకు దేవతలబలంవున్నదనీ తనకు వ్యతిరిక్తంగా నడిస్తే నష్టంవస్తుందనీ వీడు సూచనగా తెలియచేస్తూవున్నాడు. వీడికి అకస్మాత్తుగా యీరంగురావడంచూస్తే దేవతలు వకవేళ యిచ్చివుందురనే తోస్తుంది. వీడు యీమధ్య అభ్యాసం చేసిన యోగ మహిమచేత దేవతలకు వీడిమీద అనుగ్రహం వచ్చిందేమో! (బిగ్గరగా) మీరు యేమివుణ్యం చేసుకున్నారోకాని బహుకాలం తపస్సుచేసిన ఋషులకునమేతూ ప్రత్యక్షంగాని దేవతలు మీకు నిముషంలో ప్రత్యక్షమయినారు.

స్మృగా——వారు ప్రత్యక్షంకావడం వారికి నామీద కలిగిన నిర్హేతుక జాయమాన కటాక్షంచేతనే కాని నాయొక్క శక్తిసామర్థ్యాదుల చేత కాదు. వారు కొంత కాలమైన తరువాతవచ్చి మీకందరికీ కూడా దర్శనంయిస్తామని సెలవిచ్చినారు. ఈసారి వారు భూమిమీదికి విజయం చేసినప్పుడు మంత్రిశిఖామణులయిన మీకందరికీ వారి దర్శనం చేయిస్తాను. మీరు యెవ్వరెవ్వ రేయేవుద్యోగాలు కోరుకుంటారో నిర్ణయం చేసుకోండి. లేకపోతే సింహాసనులువచ్చి తరువాత నాకు తొందరయిస్తారు.

సార——శునకాచార్యులవారు మనకందరికీ గురుపీఠము. ఆయనను ప్రధాన మంత్రిగా చేస్తే బాగావుంటుందనుకుంటాను.

వృకే——ఆయన వైదిక విషయాలలో అసామాన్య ప్రజ్ఞగల వారయినప్పటికీ లౌక్యవిషయాలలో విస్తారం అనుభవం గలవారు కారు. కాబట్టి ప్రధానితనం మరివకరికి యిస్తే బాగావుంటుందని తోస్తుంది.

స్మృగా——కుర్కుర సోమయాజులుగారికి యిస్తేబాగావుంటుందేమోనని నేననుకుంటాను. ఆయన ధైర్యస్థయిర్యములు గలవాడు, న్యాయప్రవర్తన గలవాడు, లౌక్యానుభవంకూడా విస్తారంకలవాడు అయినా కానీ నేను చెప్పినానని ముఖమాటంపడకమీయిష్టంవచ్చిన వారికే యివ్వవచ్చును. కుర్కుర సోమయాజులుగారు నిష్కారణంగా నాకేమో తనమీద మనస్సులో ద్వేషంవున్నదని భ్రమపడుతారుగాని నాకాయన మీదవుండే గౌరవమూ ప్రేమా మరియెవరిమీదనూ లేదుసుమండీ. నేను యింతమందిలో ప్రమాణంచేసి దైవసాక్షిగా చెపుతాను. నామాటనమ్మండి.

కుర్కు——అవును మీకు నామీద పరిపూర్ణానుగ్రహం వున్నది. మీమనసులో వున్నది కనపరచడానికి యిదివరదాకా

5

సమయం రాక వూరుకున్నారు. ఇప్పుడు కనపర్చడానికి ఆరంభించి నారు. అయినా కానీ మంత్రిస్థానానికి నేను తగినవాణ్ని గాను. నా సామర్థ్యం నాకు తెలియబుగనుక నా? మీరందరూ ఆలోచించి ఆ పని మరివకరికి యివ్వవలెను.

వృకే—మరియెవరికిస్తే బాగావుంటుంది? జంబుకేశ్వర శాస్త్రిగారికి యివ్వవచ్చునా? లోకంలోవున్న నక్కజిత్తులన్నీ ఆయన వద్దనే వున్నవి. ఆయన రాజ్యతంత్రం నడపడానికి బహుసమర్థుడు.

సృగా—అతనిమాట తరువాత ఆలోచింతాముగాని దక్కిన వుద్యోగాలుముందుగా కానియ్యండి. మంత్రిత్వం వద్దంటూవున్నారు గనుక సేనాధిపత్యంముందుగా కుక్కుర సోమయాజులుగారికిత్తాము. ఆయన్ను అడిగితే యేదీ వద్దంటూనే వుంటాడు. అటువంటి శక్తి మంతుణ్ని మనం సంస్థానంలో గొప్పవుద్యోగములో వుంచకుండా వుండకూడదు. ఆయనను అవశ్యంగా ఆపనికి నియమింతాము.

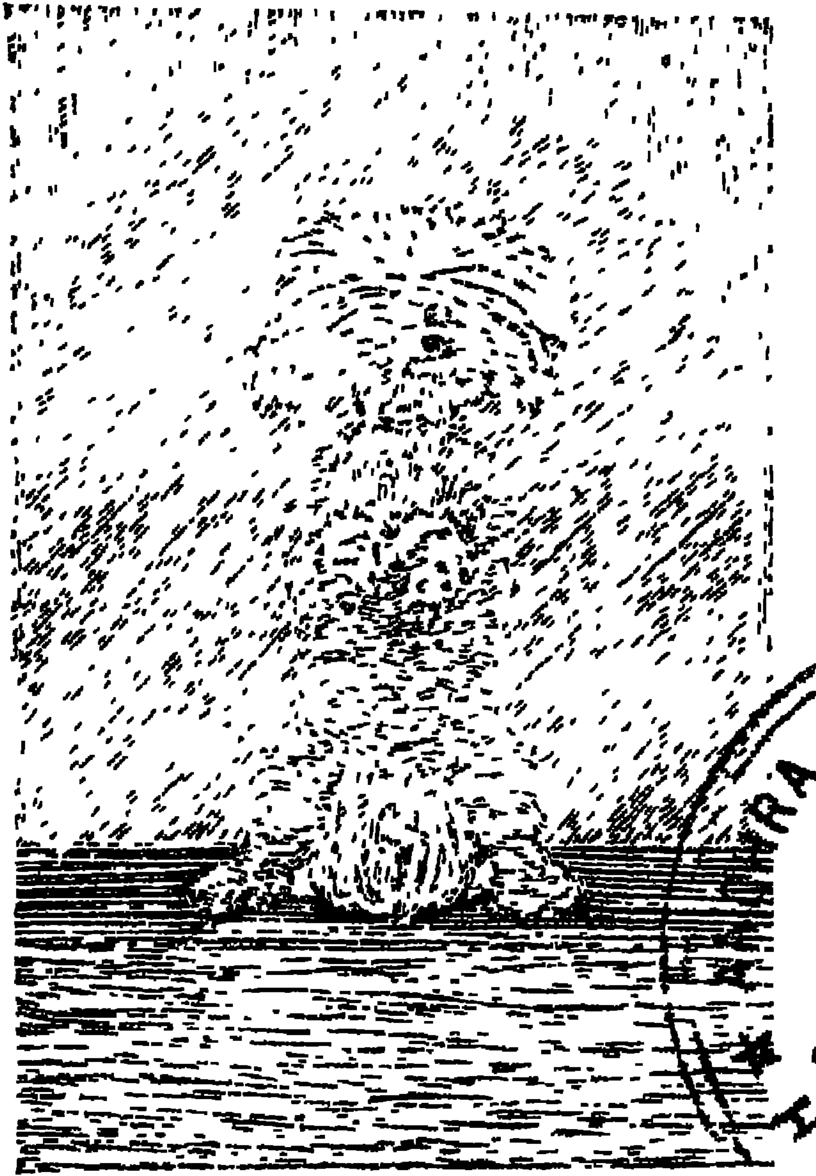
సార—సృగాల మహారాజుగారు చెప్పినది సర్వోత్తమంగా వున్నది. ధైర్యశౌర్యాదులలో కుక్కుర సోమయాజులుగారిని మించినవారు లేరుగనుక సేనాధిపత్యం వహించడానికి యింతకంటె సమర్థులు మరియెవ్వరూ వుండరు. మేమందరమూ ఇందు కంగీకరించినాము.

సృగా—తథాస్తు (తనలో) ఇప్పటికి నోరుకలవాణ్ని వకణ్ని కట్టుకున్నాము.

ఇకవీడు మనకు వ్యతిరేకంగా యేమీనీపని చెయ్యడు. మన ప్రభుత్వం స్థిరపడ్డ తరువాత పిమ్మట నిముషంలో యేదోమిషమీద శిరశ్ఛేదంచేయించి పీడ వదల్చుకోవచ్చును.

భల—న్యాయాధిపత్యం యెవరికి యిస్తారు?

నృగ—వృకేశ్వరరావు మంత్రులుగా పనికి తగినవాడు. అయినా వుద్యోగాలు ఇచ్చేవారు సభవారు కాని నేనుకాను సుమండీ. సభికులు మీరు మీకు నచ్చిన వారికి యివ్వవచ్చును.

గ్రామసింహ దాసుగారు.

గ్రామ—న్యాయాధిపత్యం వృకేశ్వర రావుగారికి యివ్వవచ్చును. మేమంతా అంగీకరించినాము.

నృగా—ఆలోచన చెప్పి రాజ్యకార్యం నిర్వహించడానికి ఆలోచన సభికులెవరు? ఆలోచన సభికులన్న పేరేకాని నిజంగా పరిపాలకులే వారు. దేవతల మాటలు తీసివెయ్యరాదుగనుక నేను పేరుకు మాత్రం రాజుగావుండి సమస్తమూ అంతరంగ సభికులకే వదిలి వేసి వూరికే సాక్షిగా చూస్తూవుంటాను.

గ్రామ—ఇదివరకే మమ్మలినందరినీ సభికులని పిలుస్తూ మళ్ళీ సభికు లెవరంటారేమి?

సృగా—తథాస్తు. మిమ్మలినందరినీ సభికులుగా గ్రహించి రాజ్యమంతా మీస్వాధీనం చేసివేసినాను. ఇక పరిపాలనాభారము నామీద తప్పిపోయింది. ఇంకా మంత్రిపదంమాత్రం యెవరికీ యివ్వనేలేదు.

భక—అంతని పనులయిపోయినవి. ఇకనక్క జంబుకేశ్వరశాస్త్రి మాత్రమే మిగిలివున్నాడు.

సృగా—అతడికి యివ్వడమయితే నాకు యిష్టంలేదు కాని ప్రస్తుతం మరివకరు యెవరూ లేకపోవడంచేత కొన్నాళ్ళతణ్ణి మంత్రినిగాచేసి చూతము. ఇప్పుడు మరియెవ్వరినైనా పెడదామంటే వకసింహానికయినా వ్యాఘ్రానికయినా యివ్వవలెను. అటువంటివాళ్ళు మంత్రిత్వానికివస్తే మీమీదకూడా అధికారం చెయ్యడానికి ప్రయత్నంచేస్తారు. వకసారి అధికారంయిచ్చిన తరువాత తీసివెయ్యడం బహుకష్టం. మీకులోకువయినవాడున్ను మీరుచెప్పినట్లు వినేవాడున్ను జంబుకేశ్వర శాస్త్రికేయిత్తామా మరియెవ్వరికయినా యిత్తామా? మీక్షేమం నిమిత్తమే నేను మిమ్మలిని అడుగుతూ వున్నాను. మీయిష్టంవచ్చినట్లుచేస్తాను. నేను చెయ్యడం యేమిటి! కావలసినట్టు మీరేచేసుకోండి.

గ్రామ—లోకువయినవాడు జంబుకేశ్వరశాస్త్రినే మంత్రినిగా చెయ్యడానికి మేమందరమూ వప్పుకున్నాము. యికముందు జరగవలసిన పనియేమిటి?

సృగా—పనియేమున్నది? మీరందరూ కదిలి సింహములూ పెద్దపులులూ మొదలయిన సమస్తమృగాలవద్దకూ వెళ్ళి దేవతలు నావిషయంలో జరిగించిన అనుగ్రహాన్ని చెప్పి మీరాజ్యం మీరు స్థిరపరచుకొని నేటినుంచీ సింహాలుమొదలయిన వాటిమీదఅధికారం చెల్లేటట్టు చేసుకోవలెను. అది మీకార్యంగనుక మీరు

శ్రద్ధవహించి చేసుకో వలసిందే కాని యిందులో నా కార్యం ఆవగింజంతయినా లేదు.

గ్రామ—అవును మేమిప్పుడేపోయి దేవతలు అరణ్యరాజ్యానికి మిమ్మలిని చక్రవర్తినిగా చేసినసంగతి సమస్తాటవులలోనూ చాటి వస్తాము. కుక్కుటసోమయాజులుగారూ! రండి. సునకాచార్యులుగారూ! దయచెయ్యండి. సారమేయశాస్త్రిగారూ! రండి. భషకచయనులుగారూ! లేవరేమి? వృకేశ్వరరావు పంతులుగారూ! సెలవు పుచ్చుకోండి. (అని వారందరును నిష్క్రమించుచున్నారు.)

సృగా— (తనలో) దొంగవుద్యోగాలిచ్చి వీరనందరినీ మాయలోపడ చేసినాను. రాజ్యం కాస్తస్థిరపడగానే నా ప్రభావం చూపుతాను. అంతాకా కొంచెమోపికపట్టి వొదిగివుండవలెను.
(అని నిష్క్రమించుచున్నాడు.)

---

౪. రంగము:—సృగాలమహారాజ సభామందిరము.

[సృగాలమహారాజును, జంబుకేశ్వరశాస్త్రియును ప్రవేశించుచున్నారు.

సృగా—ఓయీ! జంబుకేశ్వరశాస్త్రి! నా నేర్పుచేత యెట్లా వాళ్ళంతటవాళ్ళే నిన్ను మంత్రినిగా కోరుకొనేటట్టు చేసినానో చూచినావా? ఇప్పుడు నీకు సంతోషముగావున్నదా?

జంబు—దేవరవారి దయవుంటే నాకు సంతోషానికి యేమింతక్కువ? కావలసినంత సంతోషముగావున్నాను. కుక్కుటసోమయాజులు మొదలయిన వాళ్ళంతా యెక్కడకు వెళ్ళినారు?

సృగా—మనపట్టాభిషేక మహోత్సవం సమస్తారణ్యాలలోనూ చాటించి సింహాలు మొదలయిన మృగాలన్నిటినీ మనసేవకువప్పించి తీసుకురావడానికి వెళ్ళినారు. వాళ్ళుతప్పకుండా సింహాలు మొద

లయినవాటిని మన పాదసేవకులనుగా చేస్తారు. ఇక మనకు మృగ రాజ్యం స్థిరపడ్డట్టే నేను మృగరాజునయినాను.

జంబు—మీకు మృగరాజ్యం స్థిరపడగానే నాకు మంత్రిత్వం కూడా స్థిరపడ్డట్టే. రాజుకు తగినమంత్రివి దొరికినాను.

మృగా—అవునుగాని నీకు మంత్రిత్వం దొరికిందని గర్వంతో నిక్కి విర్రవీగక మహావినయం కలిగివుండవలెను. కొంతకాలం వరకూ నీమీద నాకు మహాప్రేమ వున్నట్టు తెలియకుండా, అందరికీ లోబడి నీవు అణగిమణగివుండవలెను. కొన్నాళ్ళు అందరికీ భృత్యుడవై తలలో నాలికలాగువుంటే మనరాజ్యం స్థిరపడ్డతరువాత కావలసినంత అధికారం చెయ్యవచ్చును.

జంబు— అలాగే చేస్తాను. తరువాత నాశక్తి మీరే చూస్తారు.

మృగా—రాజ్యంలేనప్పుడు నీవు యిదివరదాకా మంత్రిత్వం చెయ్యడం చెయ్యడంకాదు. నీమంత్రిత్వ సామర్థ్యం యిక కనపడవలెను. ఇంతకాలానికి నేను మృగరాజునయినాను. అంటే నేను యిప్పుడు సింహాన్నయినానన్నమాట. సింహాన్నయినప్పుడు నాగౌరవానికి తగినట్టుగా నారాణీకూడా సింహమే కావలెనన్నమాట నీకు తెలిసినదే కదా? కాబట్టి యిదినీవు మనస్సులో వుంచుకోవలెను. మనలోమాటయిది. అప్పుడేయెవ్వరితోనూ వెల్లడిచెయ్యకుమా. పూర్వం నహుషమహారాజు యింద్రత్వానికి వచ్చినప్పుడుకూడా యిలాగంటి కోరికేకోరినట్టు పురాణాలలో విన్నట్టు జ్ఞాపకం. ఇందులో యేమీతప్పితంలేదు. ఈకోరిక మీరాజుకు తగినరాజచిహ్నాలువుంటే మీకూ గౌరవంగా వుంటుందన్న వుద్దేశ్యంతో కోరినదేకాని కామంచేత కోరిందికాదుసుమా.

జంబు—అవును మీరుయెప్పుడూ మాగౌరవము కోసమే చూస్తూవుంటారు. ప్రజల మేలువోర్చి వారిగౌరవంకోసం చూచే

రాజు కొరకడం బహుదుర్లభం. మీరు ప్రజలు చేసుకొన్న భాగ్యం చేత పరశ్రేయస్సహనంగల రాజులు లభించినారు.

సృగా—ఇక యీప్రసంగం చాలించు. అదుగో కుక్కుర సోమయాజులూ మొదలయినవారు వస్తూవున్నారు. వారు వెళ్ళిన కార్యం కాయయిందో పండయిందో కనుక్కోవలెను.

జంబు—పండే అవుతుంది. నేను మంత్రినయివుండగా కార్యం విఫలంకావడంకూడానా?

[అప్పుడు కుక్కురసోమయాజులును, శునకాచార్యులును, సారమేయ శ్రేష్ఠియు, గ్రామసింహదాసును ప్రవేశించుచున్నారు.)

సృగా...(లేచి యెదురుగావెళ్ళి) ఓమంత్రివరులారా! సభా సదులారా! దయచెయ్యండి.

కుక్కు—మృగరాజులు మీరు మాకింత గౌరవం చెయ్య వలసినపనిలేదు. మృగరాజయిన సింహముకు మేము యిదివరదాకా యేగౌరవం చేస్తూవున్నామో యింతటినుంచి మేము మీకాగౌరవం చేస్తూవుండవలెను.

సృగా—నేను రాజునేమిటి? నిజానికి మీరేరాజులూ నేనే సేవకుణ్ణేని. మీరుమాత్రం గ్రామసింహాలు కారా? అయినాకానీ మీరందరూ ప్రార్థిస్తూవున్నారు గనుక సింహాలు మొదలయిన వుత్తమ మృగాలవల్ల మంత్రులున్ను సభికులున్ను అయిన మీకు గౌరవం కలిగేనిమిత్తం వాళ్ళయెదుట నేను పూరికే రాజచిహ్నాలు ధరిస్తాను. మీరు వెళ్ళినకార్యం యేమిచేసుకొనివచ్చినారు?

గ్రామ— పండించుకొని వచ్చినాము. దేవతలప్రసాదం యెప్పుడయినా విఫలం అవుతుందా? సింహశార్దూలాదులు దేవర వారి సందర్శనం నిమిత్తం మేము యిప్పుడేవస్తాము, మీరుముందు గాబోయి వర్తమానంచెయ్యమంటే మేమువచ్చినాము. వారు యీపాటికి బయలుదేరివుంటారు.

సృగా—ఈ గౌరవమంతా మీదే కాని నాది కాదు. ఆహా! యేమి నా భాగ్యము! నా బంధువులు సింహాదులచేత కొలువుచేయించుకుంటూ వుండగా చూచే పుణ్యం నాకు లభించింది! నేనిప్పుడు కృతార్థుణ్ణయినాను. ఈ కుర్కురసోమరాజులుగారు వద్దన్నారు కాని ఈయన ప్రధానమంత్రి అయి యీ యింద్రవైభవమంతా అనుభవించదగినవారు ఇప్పుడు మనమంత్రి అయిన జంబుకేశ్వరశాస్త్రి మీ కందరికీ పరమభృత్యుడయి నడుచుకునేవాడే గనుక యిప్పుడూ మీ కేమీ లోపం లేదు.

కుర్కు—మీరు చేసిన గౌరవానికి నేనర్హుణ్ణి కాను. నేను వకరిచాటున వొదిగివుండి జీవనం చెయ్యవలసినవాణ్ణే కాని స్వతంత్రించి అధికారం చెయ్యవలసినవాణ్ణి కాను. మీ మాట మీరరాదని అంగీకరించినాను గాని యీ సేనాధిపత్యానికయినా నేను తగినవాణ్ణి కాను.

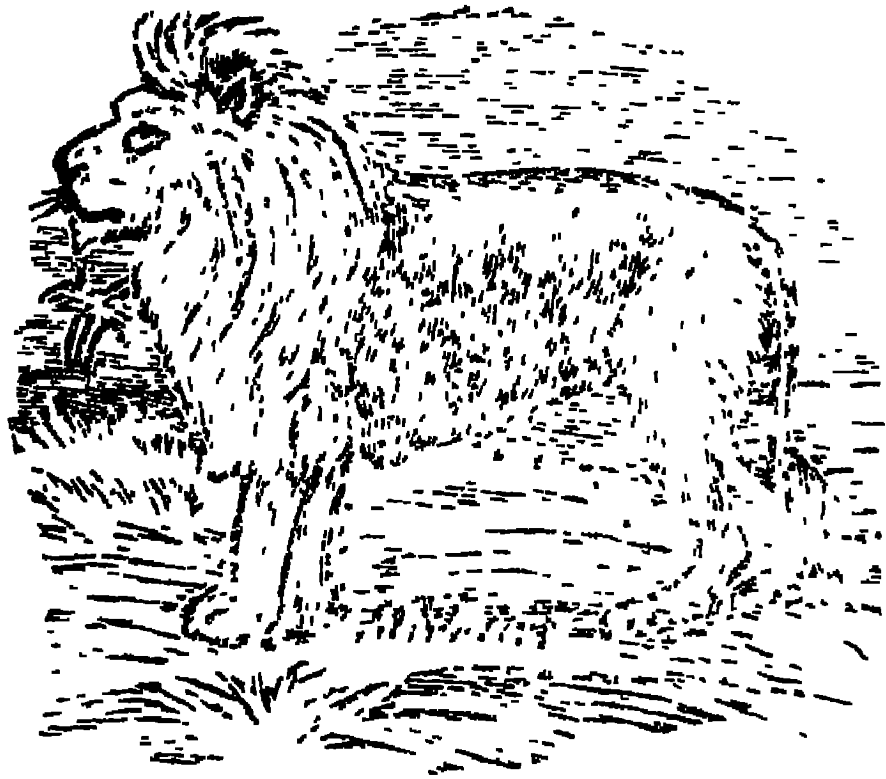
సృగా—ఆత్మోత్కర్ష చెప్పుకోవడానికి యిష్టం లేక మీరు యిలాగంటూ వున్నారే కాని చిన్నప్పటినుంచీ మీతో కలిసి మెలసి వున్నవాణ్ణి మీ శక్తిసామర్థ్యాలు నాకు తెలియవా? అయినా యిప్పుడు వక్కటి మాత్రం ఆలోచించవలసివున్నది. సింహశార్దూలాదులు చిరకాలంనుంచి స్వతంత్రం వహించి యితర జంతువుల మీద అధికారం చేస్తూవుండడానికి అలవాటుపడ్డవి. వాటికి వక్కమాటుగా యితరులకు లోబడడం అంటే బహుకష్టంగా వుంటుంది. అందులోనూ నా బంధులయిన మీరు మంత్రులుగానూ సభికులుగానూ వుంటే వాటికి కళ్ళమంటగా వుంటుంది. కాబట్టి కొంతకాలం మీరు తరుచుగా వాటికళ్ళ పడకుండా, మీ అధికారానికి క్రమక్రమంగా అలవాటుపడ్డదాకా ఆవివచ్చినప్పుడు మీరు కొంచెం తొలగి వుంటూవుండవలెను. ఇది మీ క్షేమం కోసమే చెప్తూవున్నాను.

సుమండీ. అవి క్రూరజంతువులు. కార్యం మించినతరువాత మనం యేమనుకున్నా కూడనిరాదు. వాటియెదుట మీరు భయభక్తులు కనపఱిచి నాకు పరమవిధేయులయి చేతులు కట్టుకొని నిలువబడవలెను. అవి వెళ్ళగానే తరువాత మిమ్మల్ని నేను నెత్తిమీద పెట్టుకుంటాను. ఇలాగన్నానని మీరు మనస్సులో మరివకవిధంగా అనుకోవద్దు. ఇదంతా మీక్షేమంకోసమే చేస్తూవున్నానని ముందుగానే నేను మునుపటికీ చెప్తూవున్నాను. వాటిముందర మీమంత్రిత్వంచూటూ యితర ప్రయోగాలనూ మీరు యేమీ తలపెట్టగూడదు.

జంబు—మేమందరమూ యేలినవారి సెలవుకు బద్ధులమయి మీ ఆజ్ఞ శిరసావహించి నడుచుకుంటాము. అదుగో సింహేంద్రాదులు వస్తూవున్నారు.

[అప్పుడు సింహసార్వభౌముడును, వ్యాఘ్రేశ్వరరావును,
భల్లూకేంద్రుడును, హరిణావధానులును, శశక
శాస్త్రియు, ప్రవేశించుచున్నారు.

సృగా—(తనలో) నేనిప్పుడేలాగయినా వీటిని వలలో పడవేసి స్వాధీనం చేసుకోవలెను. ఇవి లోపడితే నాకు రాజ్యమంతా దక్కినట్లే. (అని చేతులు జోడించుకొని యెదురుగా వెళ్ళి) ఓమృగ సార్వభౌములారా! మీకు నమస్కారము.

సింహసార్వభౌముడు.

సింహా—మీరిప్పుడు మాకు రాజులయినారు. మీకు మేమే నమస్కారము చెయ్యవలెను. మీకు దేవతలు మృగరాజ్యం యిచ్చిన మాట కుక్కురసోమయాజులు మాకు చెప్పినాడు. అతడు యెప్పుడూ అసత్యం పలికేవాడు కాడుగనుక, అతని మాట విశ్వసించి మేమందరమూ మీదర్శనానికి వచ్చినాము. మీశరీరం రంగు చూడడంతోటే అతనిమాటలసత్యం సరిత స్పష్టమయింది.

మృగా—నాపురాకృతపుణ్యంచేత నాయందు దేవతలకూ మీకూ కూడా అనుగ్రహంవచ్చింది. ఈకుక్కురసోమయాజులు మీరుచేసిన శ్లాఘనకంతకూ తగినవాడు. యెంత నిదర్శనమూ కనపడకపోతే అతడు వకరు చెప్పినమాట నమ్మేవాడు కాడు. ఓసింహసార్వభౌమా! పీఠమును స్వీకరించండి. ఓ వ్యాఘ్రేశ్వరా! ఈవున్నతాసనంమీద కూర్చుండండి. ఓభల్లూకేంద్రా! దయచెయ్యండి.

సింహా—రాజులుమీరు సింహాసనముమీద కూర్చున్నతరువాత మేము కూర్చుంటాము, ముందుగా మీరు కూర్చుండవలెను.

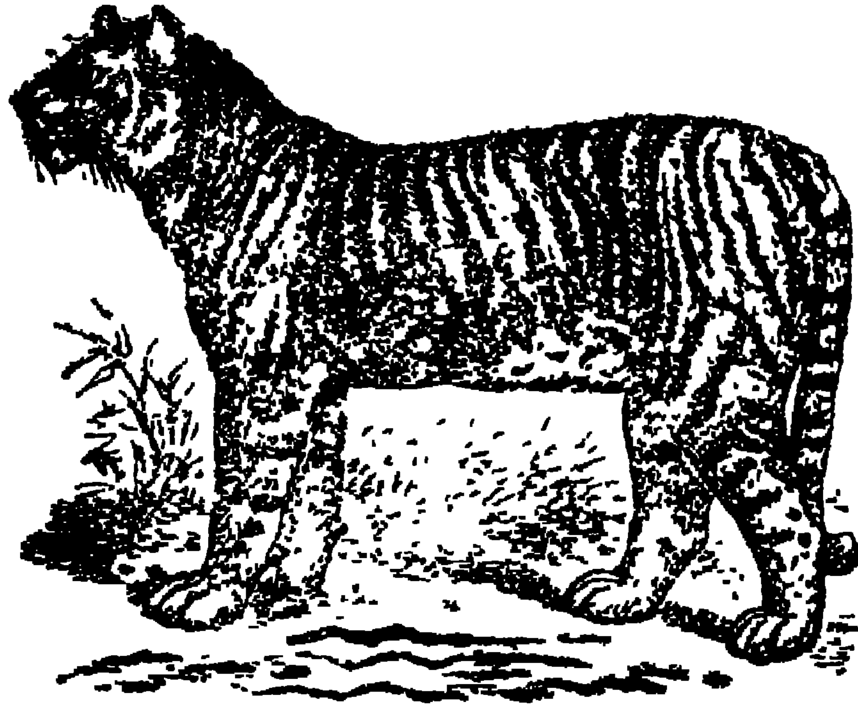
మృగా—నేను రాజు నేమిటి? దేవతలమాట తీసివెయ్యరాదని నేను నామానికే రాజనామం ధరిస్తాను గాని— (తనలో) ఏదోమిష

చెప్పి యిప్పుడు వీళ్ళకందరినీ పంపి వెయ్యవలెను. (ప్రకాశముగా) జంబుకేశ్వర శాస్త్రి! కుక్కురసోమయాజులుగారూ! మీరు వృషయులూ వెళ్ళి శరభేంద్రరావుగారిని వక్కసారిదర్శనంయిమ్మన్నానని మనవిచేసిరండి. ఓశునకాచార్యులుగారూ! మీరు తక్కిన యిద్దరినీ వెంటబెట్టుకొని వెళ్ళి సింహసార్వభౌముడు మొదలయినవారు విజయంచేసి మీకోసం యెదురుచూస్తూవున్నారని గజేంద్రాదులను వెంటబెట్టుకునిరండి. శీఘ్రముగా బొండి.

జంబుకేశ్వరాదులు—చిత్తము. (అని వెళ్ళుచున్నారు)

వృగా—ఓసింహసార్వభౌమా! వ్యాఘ్రేశ్వరా! మీరుదయచేస్తేనే కాని నేను కూర్చోను. వూరికే నేను పేరుకు రాజునే కాని యీ రాజ్యమంతా యిఖముందున్న మీదే. యిదివరకు రాజ్యంచేస్తూ వున్నట్టే యిఖముందుకూడా యీసింహసార్వభౌములే రాజ్యం చెయ్యడం నా అభీష్టం. దేవతలమాట తీసివెయ్యకుండా మీకందరికీ యిష్టంవుండి కూర్చోమంటే నేను వూరికే సింహాసనంమీద కూర్చుంటాను.

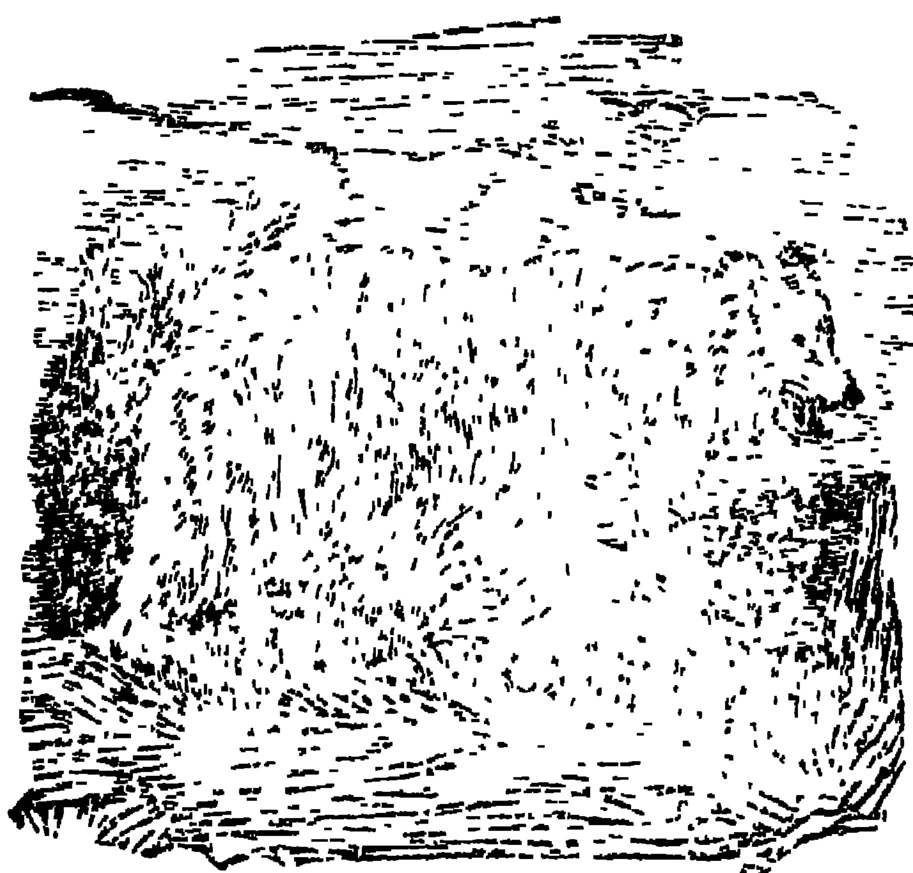
సింహ—దేవతలఆజ్ఞను మీరన్యధాకరించరాదు. వారిఆజ్ఞను చెల్లించడం మాకందరికీకూడా ముఖ్యకర్తవ్యం. మీరీ అరణ్యరాజ్యభారం వహిస్తే మీతరఫున మేము సమస్తకార్యాలూ నిర్వహిస్తాము.

వ్యాఘ్రేశ్వరరావు

వ్యాఘ్ర—మీరవశ్యంగా సింహసార్వభౌములు చెప్పినట్లు చెయ్యవలెను. ఈయనమాట మనం యెవ్వరమూ దాటకూడదు.

సృగా—మీ వృద్ధుల ఆజ్ఞ మీరడానికి భయపడతాను గనుక మీయిష్టానుసారం చెయ్యడానికి వప్పుకున్నాను. ఆలాగయితే యీసింహ సార్వభౌములు ప్రధానమంత్రిపదం వహించి సమస్త రాచకార్యాలూ స్వతంత్రంగా నిర్వహిస్తూ వుండవలెను. శ్రీకృష్ణుల వారు పేరుకు వుగ్రసేనుణ్ని సింహాసనంమీద కూర్చోపెట్టి రాజ్యభారమంతా తామెలా వహించినారో మీరూ ఆలాగే వహించవలెను.

భల్లు—వారు ప్రధానమంత్రిత్వం అంగీకరించి మీ అభీష్టప్రకారమే జరిగిస్తారు. వారు వుండగా అటువంటి గొప్పగౌరవానికి యితరు లెవరయినా అర్హులవుతారా? ఇక సేనాధిపత్యం యీ వ్యాఘ్రేశ్వరరావుగారికి యివ్వవలెను. ఆయన అరణ్యంమీద దండు యెత్తినారంటే వైరులందరూ తల్లడిల్లుతూవుంటారు. ఆయన ధాటికి ఆగేవారు లోకంలో యెవరూ లేరు.

సృగా—(తనలో) ఈసమయంలో యెలాగయినా కుక్కుర సోమయాజులమీద వీళ్ళకు అయిష్టంపుట్టేటట్టుచేసి వాణ్ని యెలాగయినా శీఘ్రంగా వదల్చుకోవలెను. వాడున్నంతవరకూ మన రాజ్యం స్థిరమని నమ్మివుండరాదు. నీలి గూఢసంగతి వాడికి యే మాత్రం తెలిసినా నిజం బయలపెట్టి మనకొంప దీస్తాడు. (బిగ్గరగా) అవశ్యంగా వ్యాఘ్రేశ్వరరావుగారికే సేనాధిపత్యం వహించడం నా కోరిక. సేనాధిపతిగా వుండడానికి ఆయనకంటె అర్హులు లోకంలో యెవరూవుండరు. కాని—ఆయనే మనకు సేనాధిపతి.

వ్యాఘ్రే—ఏమో చెప్పవచ్చి "కాని" అని వూరుకున్నారు. అదేమో చెప్పండి. నేను సేనాధిపతిగా వుండడానికి మీకేమయినా అభ్యంతరం వున్నదా?

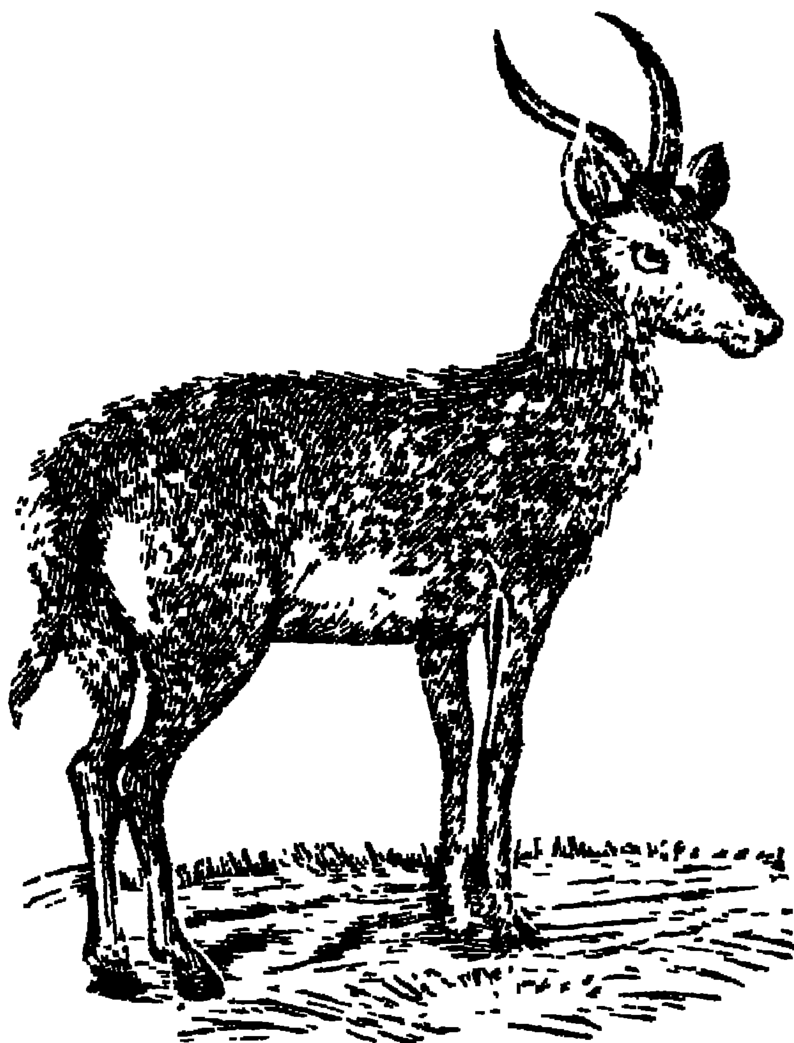
సృగా—దైవసాక్షిగా చెపుతాను. నాకేమి అభ్యంతరం లేదు. వకసంగతి చెప్పవచ్చి యెందుకని మాని వేసినాను. పోనియ్యండి, ఆసంగతి యిప్పుడు తలపెట్టకూడదు. అతనూ మన కాష్ఠకోటిలోవాడే.

వ్యాఘ్రే—ఆసంగతి యేమిటో, అతడేమిటో, అవశ్యంగా చెప్పవలెను. మీరిప్పుడు చెప్పక తీరదు.

సృగా—మీరింత నిర్బంధపెడుతూ వున్నారుగనుక విధిలేక చెప్పవలసి వస్తూవున్నది. కుక్కుర సోమయాజులు నాకుపరమాప్తుడు. అతనివంటి సత్యసంధుడూ, ఉత్తమశ్లోకుడూ లోకంలో మఱియెవడూ లేడు. సేనాధిపత్యం చెయ్యడానికి తనకు కొంచెం అపేక్షవున్నట్టు నాముందఱ అతను సూచనగా కనపరచినాడు. అంతేకాని మఱి యేమీ లేదు. మీకు సేనాధిపత్యం యిస్తామంటే అతనూ సంతోషిస్తూవప్పుకుంటాడు. ఈమాట మళ్ళీ అతనికి తెలియనిచ్చేరు సుమండీ. అతడు బహుదొడ్డవాడు.

వ్యాఘ్రే—(తనలో) మనమీదికి పోటీకి వచ్చినాడుగనుక కుక్కుర సోమయాజులపని పట్టించవలెను. (బిగ్గరగా) ఎంతమాత్రమూ తెలియనియ్యను. మీకుయిష్టంవుంటే కుక్కుర సోమయాజులనే సేనాధిపతినిగా చెయ్యవచ్చును.

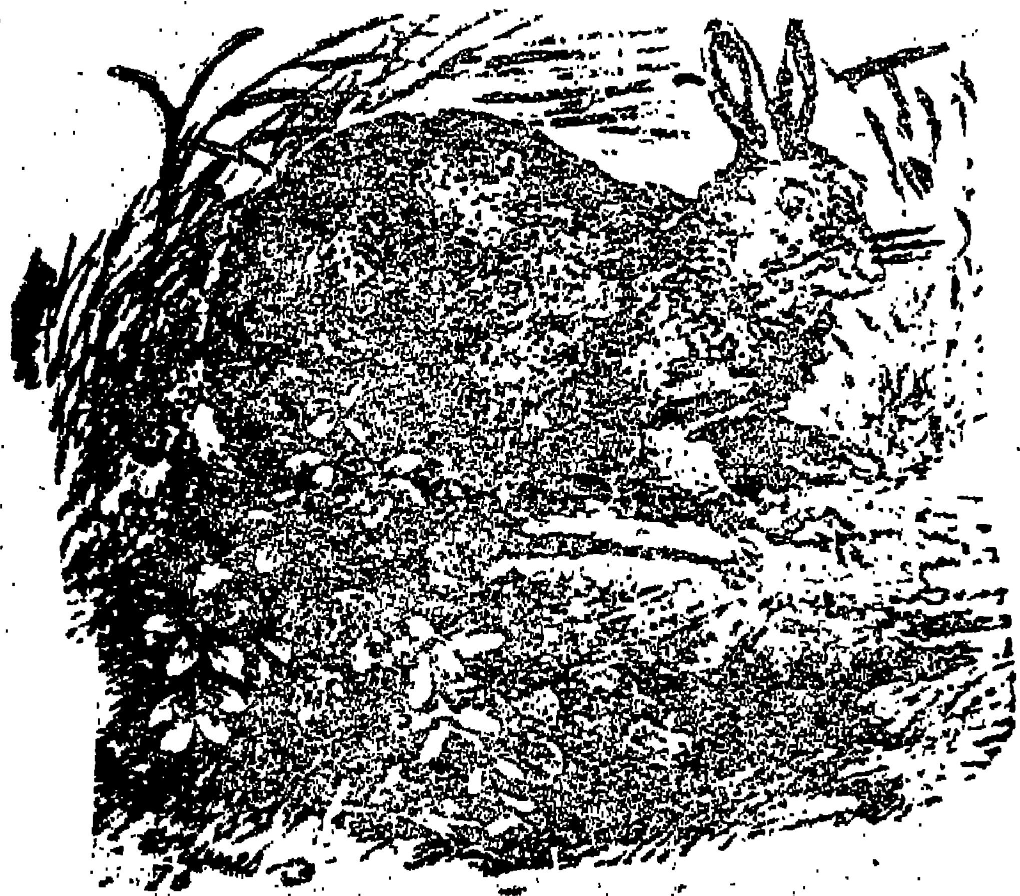
సృగా—మిమ్మలిపప్పుడే సేనాధిపతినిగా చేసినాను. అతనితోటి మీకేమిటి? మీకీయధికారంవచ్చిందంటేఅతనికిమాత్రం మరి వకవిధంగా వుంటుందనుకున్నారా? మీరుమనసులో యేమీ పెట్టుకోవద్దు.

హరిణావధానులు

హరి—కుక్కుర సోమయాజులు బహుపెద్దవారు. మీరు వున్నారంటే ఆయన ఆకోరిక కోరివుండరు.

వ్యాఘ్రి—అవును. అతడు మంచివాడని నేనూ ఎరుగుదును. అతనువున్నా నాకూయిష్టమే.

శశకశాస్త్రి

శశ—మీకు సేనాధిపత్యం వచ్చినదంటే కుక్కుర సోమయాజులుగారు బహుసంతోషించి తనకు మీరంతా బలవంతపెట్టి యిస్తామన్నా పుచ్చుకోరు.

సృగా—అందుకు సందేహం లేదు. ఈభల్లూకేంద్రుడిగారిని ధర్మాధికారినిగా నియమిస్తారూ?

వ్యాఘ్రి—అవశ్యంగా నియమించవచ్చును. ఇప్పుడు పుద్యోగ నియామకాలయినవిగనుక రేపు మళ్ళీ సభచేరుదాము.

[అందరు నిష్క్రమించుచున్నారు]

---

౫. రంగము—మహారణ్యపుర గ్రామ్యప్రదేశము

[శునకాచార్యులును, గ్రామసింహదాసును, సారమేయశ్రేష్ఠియు, జంబుకేశ్వరశాస్త్రియు ప్రవేశించుచున్నారు]

శున—మనరాజుగారిస్థితి యేమీ బాగావున్నది కాదు. అడవులన్నీతిరిగి. మృగాలన్నిటితోనూ చెప్పి, తనరాజ్యం నిలపడానికి

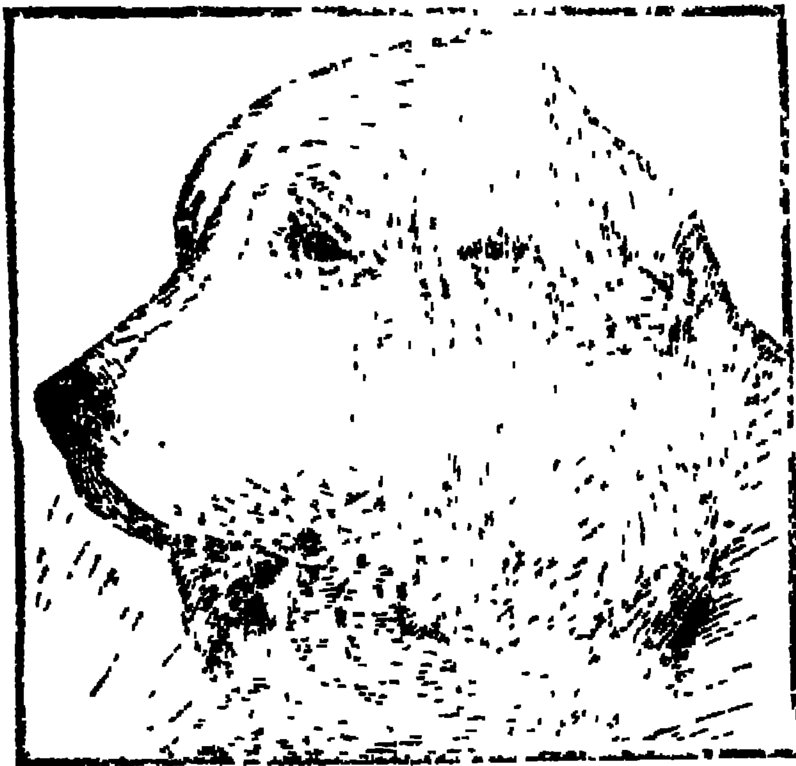
మనమే ముఖ్యకారకులమయినప్పటికీ యీ కార్యంలోనూ మనఆలోచన కొంచెమయినా లేకుండా కృతఘ్నుడయి మనవందరినీ నీచసేవకులను చూచినట్టు మిక్కిలి నీచంగా చూస్తూవున్నాడు.

గ్రామ—నీవేమో ఆలోచనా పాలోచనా అని మాటలు చెపుతూ వున్నావు. ముందుగా మనప్రాణాలమాట ఆలోచించు. ఏ నిమిషములో యే దుష్టుడికో చెప్పి రహస్యంగా యెవరితల తియ్యమంటాడో యెవరికి తెలుసును? ఆయన పయికి కనపరిచే నక్క వినయాలనూ దొంగప్రేమనూ పట్టి చూస్తే కుక్కుటసోమయాజులు గారిని యిలాగు చంపిస్తాడని యెవరయినా కలలోనైనా అనుకున్నారా? రేపు మనగతీ అంతే అవుతుంది. మనరాజుకు అంగిట బెల్లమూ ఆత్మలో విషమూ అని అందరూ యెరుగుదురు.

సార—దీనివిషయంలో తప్పకుండా మనం యేమయినా వుపాయం ఆలోచించవలెను. ఈ సమయంచూస్తూ వూరకుంటే మనప్రాణాలు దక్కవు. నేడు కుక్కుటసోమయాజుకు వచ్చింది రేపు మన ప్రాణంమీదికే వస్తుంది. నక్క కుక్కుటసోమయాజులనే కాదు, మహేశ్వరుణ్ని కూడా రాత్రి యెవ్వరో చంపివేసినారు. వాళ్ళతలలు యిక్కడనే పడివున్నవి. ఈవిషయంలో ప్రధానమంత్రి గారు జంబుకేశ్వరశాస్త్రిగారు మీరేమంటారు?

జంబు—నా ప్రధానమంత్రిత్వం యెగిరినట్టేవున్నది. సింహసార్వభౌముడు వచ్చినప్పుడు నాయనతో నీవే ప్రధానమంత్రివని చెప్పి నాచేత ఆయనకు అన్ని పనులూ చేయిస్తాడు. ఆయన వెళ్ళిన తరువాత నేను యిదేమిటయ్యా అని అడిగితే, "నిజమయిన ప్రధానమంత్రివి నీవే. నాలుగురోజులు ఓపిక పెట్టి పనిచేస్తూవుండు తరువాత నీకు బహిరంగంగానే మంత్రిత్వంయిస్తాను" అని సర్దిచెప్పుతాడు.

నా మంత్రిత్వం వక్కడానికోమాత్రం కనబడుతూవున్నది. ఎవ్వరూ లేకుండా చూచి నన్ను రహస్యంగా పిలిచి "నీకు ప్రధానమంత్రిత్వం యిచ్చినానుగదా! మృగరాజయిన నాకు తగిన రాణీని తీసుకుని రావా!" అని తనకు ఆడసింహాన్ని తీసుకురమ్మంటాడు, ఇవన్నీ చెప్పకుంటే సిగ్గులచేటు. మీతోగనుక చెపుతూవున్నాను. ఇప్పుడు రాజుగారివద్ద మీ అందరి సభికత్వమూ యెలాగున్నదో నా మంత్రిత్వమూ అలాగేవున్నది.

సార—చచ్చినా కానీ [illegible] తల జీవకళ వుట్టిపడ వీరరసం యెలా వొలుకుతూవున్నదో చూడు. ఇటువంటి సుజనుణ్ణి చీకటిలో చంపించడానికి యేలాగున మనసువచ్చిందో! అతని మరణం సంగతి విని సృగాలమహారాజు యీరోజుతో ప్రపంచమంతా మునిగిపోయినట్టు వెక్కి వెక్కి యేడుస్తూ, అటువంటి మంచివాడు పోయినతరువాత తనకిక రాజ్యం చెయ్యడానికి యిష్టం లేనట్టు నటిస్తూ వున్నాడు. పయికి దొంగవేషాలు వేసి యెంత యేడిచినా ఇది తప్పకుండా మనరాజు పనే కాని మరొకరిది కాదు.

శున—అందుకు యెంతమాత్రమూ సందేహం లేదు. రాజ్యం వస్తేమాత్రం మునుపటి అల్పబుద్ధి ప్రకృతులతోగాని పోదు. వీడివద్ద

యెన్ని నక్కజిత్తులైనా వున్నవి. నోరునవ్వుతూవుంటే నొసలు వెక్కిరిస్తూ వుంటుంది.

గ్రామ—అవును. వీడుచేసినమోసాలు మనం చిన్నప్పటి నుంచీ యెరుగుదుము. యెరిగివుండిన్నీ మనం బుద్ధిభ్రమసి మధ్య మధ్య గోతులలో పడుతూవుంటాము. మనం యెండలోపడి అడవులూ కొండలూ తిరిగి పెద్దపులులనూ సింహాలనూ తీసుకునివచ్చి పాదాక్రాంతులను చేసినపాపం చేత తుదకు మనకే మోసంవచ్చింది. నాలుగురోజులు రాజ్యం రావడంతోనే తానేమో మహారాజయినట్టూ మనమంతా తనకేమో పాదసేవకులమయినట్టూ మనను చూస్తే మాట్లాడనేమాట్లాడడు. చెవిటివాడివలె మనంచేసే మనవి వినిపించుకోడు. వాయువురోగం వచ్చినవాడివలె తల ఆడిస్తాడు.

సార—అవును. నీవు చెప్పినదంతా నిజం. దుష్టరాజుకున్నూ సన్నిపాతజ్వరం వచ్చినవాడి కిన్నిలక్షణాలు వకటేవిధంగావుంటవి. ఇప్పుడు జరిగినదానికి విచారించిన ఫలంలేదు. ఇకముందు మన వాళ్ళకయినా మోసం రాకుండావుండే సదుపాయంచూడవలెను.

శున—నాబుద్ధికి వక్కటే వుపాయం కనబడుతూవున్నది. సృగాలమహారాజును రాజ్యాన్నుంచి తొలగించి యెప్పటి నక్కను చెయ్యడం తప్ప రెండోవుపాయం కనబడడంలేదు.

గ్రామ—అప్రమనగాని ఆపని యిప్పుడు మనకు సాధ్యంకాదు. సింహాలూ వ్యాఘ్రాలూ పరమభృత్యులయి సేవచేస్తూవుండగా నాలుగుకుక్కలూ నక్కలూచేరి యెలా సింహాసన విహీనుణ్ని గా చెయ్యడం సాధ్యమవుతుంది? సమయంవచ్చినదాకా కనిపెట్టుకొని వుండి స్వయంకృతపరాధం అనుభవిస్తూ సమస్తమూ దైవానికి వదలిపెట్టి వూరుకుంటే దుష్టుడు తానుచేసిన దోషంవల్ల తానే నశిస్తాడు. లోకంలో దుర్మార్గం యెల్లకాలమూ సాగదు. సత్పురుషు

లకు హానిచేస్తూ యిటువంటి దుర్మార్గాలు చెయ్యడంవల్ల తనగొయ్యి తాను తవ్వుకోవడమే కాని మరివకటి గాదు. చూస్తూవుండు వీడు మన కళ్ళముందరనే తాను తవ్వుకొన్న గోతిలో తానే పడి చస్తాడు. మహిషేశ్వరుడివంటి నిర్దోషులను వూరికే హింసిస్తే, ఆపాపం కట్టికుడుపకుండా వూరికే పోతుందా? చూడు, ఆ మహిషేశ్వరుడి తలచూస్తే యెలా జాలివేస్తూవున్నదో! ఇటువంటి మాయామర్మమూ యెరుగనివాడి దుర్మరణంచూస్తే యెవరికి జాలిపుట్టదు?

సార—నీవు చెప్పినమాటలు సత్యమేకాని, దుర్మార్గుడు తనంతటతానునశించేవరకూ చూస్తూవూరుకోరాదు. చూస్తూవూరుకుంటేయిలాగేమనకే యేదోహానిచేసి మరీచస్తాడు. కాబట్టి సాధ్యమయినంతశీఘ్రంగా దుష్టుణ్ని అణిచివేసేమార్గం చూడవలెను. బాగా ఆలోచిస్తే వుపాయం దొరకకుండా వుండదు. మన అందరిలోకి జంబుకేశ్వరశాస్త్రి మహాబుద్ధిమంతుడు. అతడు పూర్ణంగా తలుచుకుంటే మంచి వుపాయం దొరక్కపోదు. ఇతని సహాయం వుంటే మనకు తప్పకుండా కార్యసిద్ధి అయినట్టే.

జంబు—నేనూ అదే ఆలోచిస్తూవున్నాను. తొందరపడగూడదు. బాగా ఆలోచించిచేస్తే మనవుపాయం రామబాణంవలె అమోఘంగా పట్టుకోవలెను. నేను వక్క రహస్యం విన్నాను. అది మన కార్యసిద్ధికి పనికివస్తే పనికిరావచ్చును.

సార—నీవు బుద్ధియందు అపర బృహస్పతివి. అప్పుడే నీబుద్ధికి మంచి వుపాయమేమో తగిలింది. నీవు విన్న రహస్యం యేమో కొంచెంచెప్పు.

జంబు—మరి యేమీలేదు. నాకు వీడి వంటికి పట్టుకున్న నీలిరంగు దేవతలూ యివ్వలేదు యెవ్వరూ యివ్వలేదట. వీడా రాత్రి కన్నుగానక ప్యాక్టోరీ నీలిగూనలో పడితే రంగు పట్టుకున్న దని వొళ్ళునిమిత్తం తిరుగుతూ కంచెలోవుండి చూస్తూవున్న నాబంధువుడొకడు రహస్యంగా చెప్పినాడు.

గ్రామ—అది తప్పకుండా నిజమే అయివుంటుంది. అందుకు సందేహంలేదు. వీడిఇల్లు వల్లకాడుకానూ! యీనక్కపోతు యెంత మోసము చేసిందిరా! వృధాగా వీడి కుతంత్రంవల్ల యింతమంది బుద్ధిమంతులున్నూ ప్రముఖులున్నూ యిట్టే మోసపోయినాము. యీసంగతి తెలిస్తే సింహాలూ పెద్దపులులూ యీ అవమానం సహించి వూరుకోవు.

జంబు—కేకలువెయ్యక మెల్లిగా మాట్లాడు. చెట్లకు కూడా చెవులువుంటవి. మనసంగతి కొంచెం గ్రహించి యేపక్షిగాడైనా వెళ్ళి చెవ్రలోవేస్తే దానికి తగినతంత్రం యేదోపన్ని తనకున్ను యీ వర్తమానం చెప్పిన నా బంధువుడికిన్ని విరోధమని సాక్ష్యంతెచ్చి రాజద్రోహం చేసినాడని తల తీయించివేస్తాడు. రాజు తలచుకుంటే దెబ్బలకు కొదువా?

సార—వాడు అంతపని చేసేవాడే. ఈ కుట్రలో మన మంతా చేరివున్నామని మన్నందరినీకూడా కలిపి తలలు తీయించినా తీయించవచ్చును. కాబట్టి మన కార్యం యెవ్వరికి తెలియకుండా రహస్యంగానే సాధించుకోవలెను. ఇప్పుడు దేవతలంటే జ్ఞాపకం వచ్చింది. కుక్కురసోమయాజుల మరణం యెలాగు జరిగిందంటే

దేవతలో దయ్యములో చేసినటువంటి పని యిది భూలోకంలో వాడు చేసింది కాదని యింకా స్పష్టముగా చెప్పినాడు. ఇది తన మీద అనుమానం తప్పించుకోవడానికి అన్నమాటకాని మరివకటి కాదని నాకు యిప్పుడు తోస్తూవున్నది. వీడు స్వర్గలోకంలోకి వెళ్ళిన మాటే అబద్ధమయి వీడి కీపలిరంగు నీలిగూనమే గలిగినట్టయితే దేవతలూ దెయ్యాలూ స్వర్గమూ అంతా అబద్ధమే. నక్కయెక్కడ దేవలోకమెక్కడ నని మనం మొట్టమొదటనే అనుకునిన్నీ బుద్ధి భ్రమించి తుదకు మాయలో పడిపోయినాము. జంబుకశాస్త్రీ! నీవాలోచించిన వుపాయమేమో కొంచెం చెప్పుమూ.

జంబు——మరేమీ లేదు. ఇప్పుడు రెండుపనులు జరగవలెను. మొట్టమొదట నీలవర్ణం నీలికూపంలో పడటంచేత వచ్చిందే కాని స్వర్గలోకంలోకి దేవతలు తీసుకువెళ్ళి యిచ్చిందికాదని సింహశార్దూలాదుల కన్నిటికి నమ్మకంగా తెలియవలెను. రెండోది సింహాసనం రావటంచేత మునుపువున్న నక్కగుణాలుతప్ప కొత్తమహిమ యేమీ రాలేదని మీరన్నట్టు వాటికన్నిటికీ బోధపడవలెను.

సార——మొదటి సంగతి యెవరిచేతనయినా చెప్పించవచ్చును గాని కొత్తగా మహిమవచ్చిందీ రానిదీ దృష్టాంతపూర్వకంగా యెట్లా చెప్పగలము? ఆపనిమాత్రం సాధ్యంకాదు.

జంబు——సాధ్యంకాకేమి? ప్రయత్నంచేస్తే అన్నీ సాధ్యం అవుతవి. ఈ మంత్రాంగమంతా నాకు వదిలిపెట్టండి. యెంతటి అసాధ్యకార్యమయినా నేను విశ్వప్రయత్నంచేసి సాధిస్తాను. దానికి నాకు వకవుపాయం తోస్తూవున్నది.

సార——వమిటో యేమిటో వేగిరంచెప్పు విన్నదాకా నా మనస్సు యేమీ తోచకుండా తొందరపడుతూవున్నది.

జంబు——అదియేమీ గొప్పకార్యంకాదు. ఆపని నాచేతిలోనే వున్నది. సింహాలూ శార్దూలాలూ అన్నీవచ్చి కొలువుచేస్తూ సభ

తీర్చివున్న కాలంలో నేను మొదటగా కూర్చుండి కుయ్యడానికి ఆరంభిస్తే స్వభావము యెపటికీ మారదుగనుక నాతో సృగాల మహారాజుకూడా అరుస్తాడు. అప్పుడు సింహాది మొదలయినవాటికి యిది వెనుకటి నక్కేనని దీనివద్ద విశేషం యేమీలేదని తెలియక పోదు. తెలిసిన తరువాత అటువంటి వృత్తనువ్యాగాలు వక్కదినం సేవచెయ్యడానికి వప్పుకోవు.

గ్రామ—ఇది మహాబాగావున్నది. ఇంతకంటే మంచివుపాయం లోకంలో యెక్కడా వుండదు. దీన్ని తప్పకుండా యీరాత్రి ప్రయోగించవలెను. వేళుదామురండి.

సార—ఈవుపాయం సర్వోత్తమంగా వున్నది.

శున—ఇది సమ్యగయిన వుపాయం. ఆలస్యం అమృతం విషం అన్నారు గనుక మన గ్రామసింహదాసుగారు చెప్పినట్టుగా యీ సాయంకాలమే యీవుపాయం ప్రయోగించవలెను.

జంబు—శుభస్యశీఘ్రం అన్నారు. అలాగేచేశాము రండి.

(అందరు నిష్క్రమించుచున్నారు)

---

౯. రంగము—సృగాల మహారాజుసభ

[సృగాల మహారాజును, సింహాస్వభౌముడును, వ్యాఘ్రేశ్వర రావును, శునకాచార్యులును, జంబుకేశ్వర శాస్త్రులును, గ్రామసింహదాసును ప్రవేశించుచున్నారు]

సృగా—ఓసభికులా వ్యాఘ్రాసులారా! కుక్కుర సోమయాజుల దుర్మరణవార్త వినడంచేత నాకు యీదివం సభచెయ్యడానికి యెంతమాత్రమూ మనస్కరించకుండా వున్నది. అతడు మహాసత్య సంధుడు. న్యాయమార్గావలంబుడు; లోకోపకారి; పరదార ధనా

పేక్ష లేనివాడు. అటువంటి పరమ సుహృత్తుపోయిన తరువాతకూడా నాప్రాణాలు పోనందుకు నాకెంతో విచారంగావున్నది.

వ్యాఘ్రే—మీరాలాట్టె విచారించవలసినపని లేదు. లోకంలో యెవరికీ దేహం స్థిరంకాదు. మీరు సిద్ధసంకల్పులు. అటువంటి పరమసుహృత్తు పోయిన తరువాత యీ లోకంలో వుండడానికి మీకు నిజంగానే యిష్టం లేకపోయినట్టయితే మీకోరిక శీఘ్రం గానే సిద్ధిస్తుంది. మీకు దేవతల అనుగ్రహంకూడా చాలావున్నది గదా! మిమ్మల్ని తమలోకానికి తీసుకొని వెళ్ళరా?

సృగా—(తనలో) ఈవ్యాఘ్రేశ్వరుడి మాటలుచూస్తే యేదోవిధంగావున్నవి. యెవరయినా దుర్మార్గులు వెళ్ళి మనమీద చాడీలు చెప్పి అతని మనస్సు విరసం చేసివుండకుగదా? రాత్రినిద్ర పోతూవుండగా కుక్కుర సోమయాజులను చంపించిన మాట యెవ రయినా చెప్పియుందురా? నేను నీలిగూనలోపడి రాజ్యంసంపాదించు కొన్నమాట చెప్పియుందురా? ఏమిచెప్పినారరే. నాబుద్ధిబలంచేత శత్రువుల కుట్రలన్నీ సూర్యుడు మంచును విడకొట్టినట్టు విడకొట్టి వేసి తిరిగీవాళ్ళకే యేవోతంటాలు తెస్తాడు. న్యాయంగా వెళ్లే వాళ్ళకు వక్కటేమార్గం కాని నాకులక్షమార్గాలు వున్నవి. (బిగ్గ రగా) వ్యాఘ్రేశ్వరుడు గారూ! మీరు సెలవిచ్చినమాట సత్యం. నాకు దేవతల అనుగ్రహం పరిపూర్ణంగా వున్నది. వారికటాక్షం నామీద పూర్ణంగావున్న సమయంలో నే నామిత్రులకూ ఆశ్రితు లకూ యేదో వుపకార్యం చేస్తాను. నేనుచేసేది క్రియచేత కనపరచ వలసిందే కాని మాటలచేత కనపరచకూడదు. ఇప్పుడు మంచి తరుణం తటస్థించినది గనుక కుక్కుర సోమయాజులకు దేవేంద్రు డితో చెప్పి మహాయజ్ఞాలుచేసిన సోమయాజులకు సమేతూ దుర్లభ మయిన స్వర్గలోక వాసం శాశ్వతంగా యిప్పిస్తాను. కుక్కుర సోమ

యాజుల మరణంమూలంగా నాకనోటికి మెతుకులుపోలేదు. మన స్సులో యేమో పిచ్చియెత్తినట్టున్నది. నేటికి సభచాలిస్తాము.

వ్యాఘ్రే—దేవర వారిమాటలుచూస్తే నేడు తమరు కుక్కుర సోమయాజుల కోసం స్వర్గలోకానికి విజయం చేసేటట్టువున్నది. ఇది వరకే చాలాకాలం కిందటనే మాకందరికీకూడా దేవతాసందర్శనం చేయిస్తామని వాగ్దానంచేసివున్నారు. ఇప్పుడయినా చేయిస్తారా?

సృగా—ఇటువంటి విచారసమయంలో అటువంటి కోరిక కోరడం న్యాయంకాదు. కావలిస్తే మీకు మరివకప్పుడు దేవతా సందర్శనం చేయిస్తాను.

వ్యాఘ్రే—అలాగయితే యిప్పుడు మీరువక్కరే స్వర్గ లోకానికి విజయం చేస్తారా? మీప్రధానమంత్రి గారినికూడా తీసు కనివెళుతారా? వెనుకటివలెకాకుండా యిప్పుడు మీరు రాజవేషం తో స్వర్గలోకానికి వెళుతూ వున్నారు గనుక మంత్రిసహితంగా వెళితే యెక్కువమర్యాదగా వుంటుంది.

జంబు—నేనా? నేనా? నేనీయనతో స్వర్గానికి వెళ్ళను. ఈ లోకంలోనే వుంటాను.

వ్యాఘ్రే—ఇప్పుడు నిన్నెవ్వరు స్వర్గలోకానికి తీసుకుని వెళుతామన్నారు?

జంబు—ఇప్పుడు మీరు సృగాల మహారాజగారిని ప్రధాన మంత్రితోకూడా స్వర్గలోకానికి వెళ్ళుమన్నారు. నేను ప్రధాన మంత్రిని గనుక నేనురానన్నాను.

సృగా—నీవు ప్రధాన మంత్రివిగావు, యేమంత్రివీగావు. సింహసార్వభౌము లంతటివారు ప్రధాన మంత్రులయి యెదుట కూర్చుండి వుండగా నలుగురిలోనూ సిగ్గులేకుండా ప్రధానమంత్రినని లేచి చెప్పడానికి నీకునోరు యెట్లా వచ్చిందిరా? మాట్లాడక కూర్చో.

జంబు—మీరు యిదివరదాకా నేనే ప్రధాన మంత్రినని నాతో చెపుతూ శునకాచార్యులూ మొదలయినవారందరి ముందరనూ నాకు మంత్రిత్వం యివ్వలేదా?

సృగా—ఓరినిర్భాగ్యుడా! అదంతా నీవునిజమే అనుకున్నావా యేమిటి? నాకు మంత్రిత్వం కావలెనని నీవు అంటూవుంటే నీతెలివి తక్కువచూచి నిన్ను సంతోషపెట్టడానికి వుంచికే వేళాకోళానికి నీకు మంత్రిత్వం యిచ్చినానంటే అదీ నీవునిజంగానే నమ్ముతూ వున్నావా? లోకంలో యెంతటిపిచ్చివాళ్ళయినా వుంటారు.

శున—అలాగయితే కర్పూర సోమయాజులుగారికి సేనాధిపత్యమూ, మాకందరికీ సభికత్వమూ, యిచ్చినమాటకూడా అబద్ధమేనా?

సృగా—అంతాఅబద్ధమే. ఇదంతా కేవలనాటకము. మీ పరువుకు నిజంగా మీరావుద్యోగాలకు తగుదుమే అనుకున్నారా? వూరికే ప్రొద్దుపోవడానికి. యెవరూ లేనప్పుడు మిమ్మాలినందరినీపిలిచి వకడు మంత్రిఅనిన్నీ, వకడు సేనాధిపతి అనిన్నీ కొందరు సభికుల నిన్నీ పేర్లుపెట్టి బొమ్మలాటలాగు ఆడిస్తూవుంటే, ఆవినోదం అంతా నిజమేనని మీరుమాత్రం నమ్మినారా? నాటకంకూడా నిజమునినమ్మే బుద్ధిహీనులు లోకంలో యెవరయినా వుంటారా?

గ్రామ—మేము మంత్రులుకావడం మొదలయినదంతా నాటకమయితే మీరు రాజుకావడంమాత్రం నాటకంకాదా? నాటకంలో వకవేషం అబద్ధమయితే వకవేషంమాత్రం నిజమువుతుందా? అయితే అంతా అబద్ధమేకావలెను.

సృగా—మీబంధువుడయిన కర్పూర సోమయాజులు పోవడముచేత మీకందరికీ మతిపోయి పిచ్చిమాటలంటూ వున్నారు. మీరు యిప్పుడు యిళ్ళకుపోయి తరువాతవచ్చి మాట్లాడుదురుగాని.

నేను గనుక మీపిచ్చిమాటలకు సహించినానుగాని మీరు ఈవాళ్లు తెలియకుండావున్న స్థితిలో సింహసార్వభౌముడూ మొదలయిన వారిని యేమయినా అన్నారంటే ప్రాణాలమీదకివస్తుంది. వేగిరం వెళ్ళండి.

గ్రామ—మమ్మల్ని అవమానపరచిన తరువాత మీగుట్టు మేముమాత్రం బయటపెట్టలేమా? నీలిగూనస — నాకెందుకు? నేను చెప్పను.

సింహ—నీలిగూనసేమిటి? యేమిటో చెప్పుచెప్పు.

గ్రామ—నాకెందుకు నేనుచెప్పను. నిజమో అబద్ధమో అది నేను విన్నమాటగాని చూచినమాట కాదు.

వ్యాఘ్ర—(రహస్యముగా సింహసార్వభౌమునితో) నాతో కళ్ళారాచూచిన ముసలినక్క వకటి యీ స్మృగాలాధముడు రాత్రి యెవళ్ళ గుడిసెలోనో దూరడంచేత వాళ్ళు తరుముకునివస్తే వ్యాఘ్ర్ట్రోరీ నీలిగూనలో పడ్డాడననీ అందుచేత వంటికి రంగుపట్టుకుంటే స్వర్గానికి దేవతలు తన్ను తీసుకునివెళ్ళి అభిషేకం చేసినారని వేషం వేసి మననందరినీ మోసంచేసినాడననీ, చెప్పినది. నాకందుమీద మహాకోపంవచ్చి వీడితాళం పట్టింతామనే యిప్పుడువచ్చినాను.

సింహ—(రహస్యముగా వ్యాఘ్రేశ్వరునితో) నీవుతొందరపడబోకు నిలకడమీద నిజం బయులపడకపోదు. మనంచేసేకార్యం నిదానించి మరీచెయ్యవలెను.

స్మృగా—ఓసింహసార్వభౌమా! చిత్తగించినారా? వీళ్ళంతా నేటిదినం యేదో కుట్రపన్ని ఆలోచించుకొని వచ్చినారు. దుర్మార్గులు ఓర్వలేనితనంచేత యేమిచేసినా మీవంటిసన్మార్గులు వాళ్ళమాటలు నమ్మరు. కుక్కుర సోమయాజుల మరణవార్త విన్నప్పటినుంచీ నా మనస్సు నిప్పులలో పొర్లించినట్టు మండుతూవున్నది. హత్యచేసిన

కూతురులను పట్టుకోవడానికి నాశాయశక్తులా ప్రయత్నించేస్తూ వున్నాను. నాకుకొంత రూఢిసమాచారమే తెలిసింది. దాచడం యెందుకు? ఇప్పుడు మీయెదుటనే చెప్పివేస్తాను. ఆహత్యచేసినవాడు యీగ్రామసింహదాసట. జంబుకేశ్వరశాస్త్రి, శునకాచార్లూ, మొదలయిన దుష్టులందరూ, కమ్మకు దాన్లట. అన్నీ రేపు తెలుస్తవి. రేపు మీయెదుటనే సాక్షివిమర్శ చేయిస్తాను.

జంబు—(తనలో) ఓరిపాపాత్ముడా! యెంతటియెత్తు యెత్తినావురా? ఈరోజంతాపనిచేసి వీడు లంచాలిచ్చి బెదిరించి వుద్యోగాలిప్పిస్తానని ఆశపెట్టి మాయమాటలుచెప్పి మోసంచేసి కాళ్ళుపట్టుకుని బతిమాలుకుని కావలసినంతమందిని దొంగసాక్షులను కుదురుస్తాడు. ఈలోగానేమనం వీడిగుట్టు బయలపెట్టకపోతే రేపు మన ప్రాణాలు దక్కవు. (బిగ్గరగా) ఇందులోనేను యేదోషమూ యెరగను. ఈయనను దేవతలు తీసుకుని వెళ్ళలేదటన్నీ, నీలిగూనలోపడితే యీరంగు పట్టుకున్నదనిన్నీ, పొదలోవుండిచూచిన నాబంధువుడు చెపితే యెరక్కపోయి వీరితో అన్నాను. ఆమాటలు రాజుగారికి యెలాగో తెలిసి నామీద పగపట్టినారు. ఈయన నాకు మంత్రిత్వం యిచ్చినానని చెప్పి సింహాల భార్యలనూ వ్యాఘ్రాల భార్యలనూ తీసుకురమ్మంటే నాచేతకాదన్నానని యీయనకు నామీద లోపల ఆగ్రహమండి.

సృగా—ఈతుచ్ఛుడుపేలే ప్రేలాపన పెద్దమనుష్యులు మీరంతా వింటూవున్నారుగదా? తనకుతంత్రం బయలపడ్డదని వీడు యివన్నీ కల్పించినాడు. యీ కుక్కలూ నక్కలూ కూసుకుంటే పెద్దమనుష్యులు యెవరయినా నమ్ముతారా? నావంటి ఘరానాగలవారున్నూ గొప్పదర్జాలో వున్నవారున్నూ యిటువంటి తుచ్ఛపు పనులు చేశారంటే యెవరునమ్ముతారు?

వ్యాఘ్రి— (తనలో) వీడిమాటలుచూస్తే నాకువొళ్ళు మండుకుని వస్తావున్నది. వీడిగొంతుక కొయ్య కోరికపార వేస్తాను. వీడికి నిలువెల్లా అబద్ధమే. వీడు మొదటినుంచీ మోసాలచేతనే జీవిస్తూ యిప్పుడు యీస్థితికివచ్చినాడు. దుర్మార్గం యెల్లకాలమూ సాగనియ్యకూడదు. మృగరాజంతటివాడికికూడా వీడివంచనవల్ల నక్కపోతుకు సేవచెయ్యవలసిన అవస్థవచ్చింది! (బిగ్గరగా) ఓమృగాలరాజా! నిన్ను దేవతలు స్వర్గానికి తీసుకొని వెళ్ళినమాట నీవు రుజువుపరచవలెను. లేకపోతే నీరాజ్యం పోవడమేకాకుండా యింత మందిని మోసంచేసినందుకు నీకు తగిన శిక్షకూడాచేస్తాము.

మృగా—ఆమాటన్నారు బాగావున్నది. అదెంతసేపు? నిజమయిన సంగతి నిముషంలో స్థాపనచేసుకుంటాను. రేపటిదాకా వాయిదాయిస్తే ముప్పయిమూడుకోట్ల దేవతలనూ మీయెదుట నిలువబెట్టి వారిచేత మీకు సత్యంచేయిస్తాను. (తనలో) ఈగండం యిప్పుడు తప్పిపోతే యీరాత్రియెక్కడికైనా పారిపోతాను. బుద్ధిమంతుడికి యెక్కడకువెళ్ళినా లోపంవుండదు. పేరుమార్చి కొత్త వేషంవేస్తే మళ్ళీ కావలసినంతమందిని మోసం చెయ్యవచ్చును.

వ్యాఘ్రి—అలాగయితే రేపటిదాకా నిన్ను విడువకుండా మేమందరమూ నీవద్దనేవుంటాము. దేవతలను పిలిపించు.

మృగా—మీరు యిప్పుడు మీయిళ్ళకువెళ్ళి యీరాత్రి సుఖంగా నిద్రపోయి తెల్లవారినతరువాతరండి. మీరువచ్చేలోగా దేవతలనందరినీ యిక్కడ సిద్ధముగావుంచుతాను. నాయందు మీకీ అపనమ్మకంయెందుకు? నేను జిహ్వాపడిపోయినా, అబద్ధమాడుతానండీ? దేవతలు రాకపోతే నామహిమలు మీకు ప్రత్యక్షంగా కనపడడంలేదండీ? దేవతానుగ్రహంలేని వట్టినక్కకు యిటువంటి తేజస్సు వస్తుందంటే యెవరయినా నమ్మతగివుంటుందా? దేవతా

ప్రసాదంచేత నాకు వెనుకటి నక్కగుణాలన్నీపోయి నిజమయిన మృగరాజ లక్షణాలన్నీ వచ్చినవి. ఈసత్యం అనుభవంచేత మీాకే తెలుస్తుంది. నాకిప్పుడు సెలవియ్యండి. ఈరాత్రి యింద్రమంత్రం పురశ్చరణచేసి తెల్లవారేటప్పటికి దేవతలనందరినీ మీాకు దాసులను చేసి మీాసమ్ముఖాల యెదుట నిలువపెడుతాను. మంత్రజపానికి రహస్యస్థలం కావలెను.

గ్రామ—(రహస్యముగా) జంబుకేశ్వరశాస్త్రి! వీడేమో తనవెనుకటినక్కగుణాలన్నీ పోయినవంటూవున్నాడు. ఇదేసమయం నీవు వెనుకచెప్పినట్టుగా వాడికేసితిరిగి కుయ్యడానికారంభించు.

జంబు—(రహస్యముగా) ఇదుగో నేనూఆప్రయత్నంలోనే వున్నాను. వీడు యెలాగయినా మాయమాటలుచెప్పి యీరాత్రి తప్పించుకుని పారిపోవడానికిచూస్తూయున్నాడు. నేను పోనిస్తానా? నాశక్తి చూడు. (అని మోరయెత్తి సృగాలమహారాజువంక తిరిగి కూయ నారంభించుచున్నాడు.)

సృగా—(తనలో) ఇప్పుడెన్నిమాటలూ చెప్పినా నాకు జాతి స్వభావం మళ్ళించుకోవడానికి శక్యంకాకుండావున్నది! (అని జంబు కేశ్వరశాస్త్రి కభిముఖుఁడై బిగ్గరగా కూయుచున్నాఁడు)

వ్యాఘ్ర—ఇప్పుడు యెన్నిబడాయులు కొట్టినా వీనినక్క చేష్టలు విడువనందుకు యిదే నిదర్శనముగావున్నది. ఇఖ నేను దీని మీాదికి దుమికిచంపుతాను.

గ్రామ—శునకాచార్యులూ! వ్యాఘ్రేశ్వరుడు నోరు తెరుచుకొని సృగాలమహారాజుమీాదికి యెలాగు దూకడానికి ప్రయత్నం చేస్తూవున్నాడో చూడు.

శున—అయిపోయింది. సృగాలమహారాజతని నోట్లోపడ్డాడు. తలవేఱుగానూ మొండెం వేఱుగానూ పడిపోయినవి.

వ్యాఘ్రి—ఓసింహసార్వభౌమా! మనము శత్రుసంహారముచేసి యికముందు యిటువంటిమోసం యెవ్వరూ చెయ్యకుండా అందరికి బుద్ధివచ్చేటట్టు చేసినాము. వెళుదాము రండి.

(అందఱు నిష్క్రమించుచున్నారు.)

స ం పూ ర ము.

బాక్సు ప్రెస్, రాజమండ్రి—1950.